

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Columbani Abbatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

supra rationem. Tu primæ imaginis obscuratam speciem restituiti in suam pulchritudinem. Tu primæ parentis dolores in pariundo susceptos, tuo partu in gaudium conuertisti. Per te paradisum purè sumus consecuti. Per te generis colonia ad propriam redijt mäsionem. Per te recessit rhomphea versatilis. Per te, quæ erant clausa, deliciarum portæ fuerunt apertæ. Per te spes Prophetarum ad effectum sunt deductæ.

Vide quæta bona per sanctâ Mariam nobis eueniant.

In te finem acceperunt, quæ ab eis dicta sunt. Per te nostræ resurrectionis certa signa tenemus. Per te nos regnum cælorum speramus esse assecuturos. Te nostræ salutis habemus adiutorem. Te nostri auxilij habemus defensorem. Te proponimus, cuius ore nostra dicatur excusatio. Te nostræ fidutiæ circumferimus gloriationem. Te Christianorum multitudo murum habemus firmissimum. Te fideles Reges armis habent valida. Per te bellorum frangunt audaces impetus. Per te consequuntur trophæa victoriæ. Tu ô Dei genitrix, nè despicias preces eorum, qui semper petunt. Præbe manum laborantibus: opem fer eis, qui agitantur tempestatibus: sed a bellorum fluctus: fac in auras euanescent spiritus eorum, qui incessunt iniurijs. Da petitioni conuenientem (potes enim) euentum. Habes vt mater in filium, quæ recusat non potest, fidutiæ. Habes vires insuperabiles, robur inexpugnabile. Nè immensam tuam clemētiam superet multitudo peccatorum. Nè absurda facta retardent tuam, quæ verbis exprimi non potest, misericordiam. Nam quæcunque fuerit multitudo eorum, quæ ignorantur, ea facilem accipit solutionem, si tu solum volueris. Nihil tua resistit potentia: nihil repugnat tuis viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia tuo obediunt imperio, omnia tuæ potestati seruiunt. Te omnibus suis operibus reddidit excelliorem, qui est ex te natus: & per ea, quæ in te facit admirabiliter & præter opinionem, ita esse confirmauit. Ea potes consequi citra laborem. De ijs abique illo intercessore compella creatorem. Delectatur petitione: gaudet se rogari: non resistit, quo minùs impleantur. Tuam enim gloriam, existimat esse propriam: & tanquam filius ea exultans, quasi exoluens debitum, implet petitiones.

Vide sanctæ Dei genitricis, pœonia, & admirabilem eius potentiam.

Itaque ego quoquè, ô Domina, fretus tua, quæ exprimi non potest, potentia & benignitate, ex egenis labris fructû tibi obtuli, indignum quidē qui offeratur, optimam autem indicat meam voluntatem. Neque enim meæ solum vires non assequuntur, quod desiderant: sed magnorû etiam virorum expectationibus id ipsum accidit, vt id non assequantur. Accipe ergò non attendens opera, sed admittens promptû animi studium. Accipies autem, sat scio, vt quæ sis amans bonorum, reddens precium pro peccatis, & regno cælorum dignans, propitiumq; reddens patrem, filium & spiritum sanctum, vnam diuinitatem & regnum, ineffabilem potentiam & Dominationem: Quam decet gloria, honor & adoratio, nunc & semper, & in secula seculorû, Amen.

S. Maria amans bonorum.

VITA S. COLVMBANI ABBATIS, AB EIVS AEQVALI IONA ABBATE, QVEM QVIDAM VOCAT discipulorum eius discipulum, conscripta: cuius tamen stylum in gratiam Lectoris, nonnihil expolire conatus est F. Laur. Surius.

PRAEFATIO AVTHORIS, NIHIL MVTATA PHRASI.

*Boboleno vel Babeleno

*Ebobienfi

*Eustasium

Quære has To. 2. 10. & 29. Martij.

Ominis eximijs, & sacri culminis regimine decoratis, religionisq; copia fultis Vualdeberto & * Boleno patribus, Ionas peccator. Memini me ante hoc fermè triennium, fratrum conniuentia flagitante, vel beati Bertulphi Abbatis imperio iubente, cum apud eos Apenninis ruribus vagans, in * Bobienfi cœnobio moraret, fuisse pollicitum, vt almi patris Columbani meo studerem stylo texere gesta: præsertim cùm ij, qui eo fuerunt in tempore, & penès ipsum patrata viderunt, quamplurimi penès nos superfites sint, qui nobis non audita, sed visa, narrent: vel quæ etiam nos per venerabiles viros Attalam & * Eustasium * Eustachium didicimus, quorum primus Bobienfis, secundus Luxouienfis cœnobij, quo vos præfules existitis, eius successores fuerunt: qui magistri instituta suis plebibus seruanda tradiderunt: quorum vitam vtcunque quimus, in postmodum deprompsimus, seu plerorunq; quos cluentia memorabiles reddidit. Sed qui supra

supradictorum fratrum agapis, vel patris prædicti præceptum conijciens rebar liqui-
do metu exuberari, multum me ego ad hoc opus imparem reperio. Si enim me
in hoc opere nequaquam indignum iudicasset, olim iam ad ea texenda temerario
quantis conatu aggressus fuisset: quanquam me & per triennium Oceani per
ora vehit, & scarbea lintris abacta, scilicet molles sectando vias, madefacit sæpè
& lenta palus Elnonis plantas, ob venerabilis Amandi pontificis ferendum suffra-
gium: qui his constitutus in locis, veteres Sicambrorum errores Evangelico mu-
rone coercet. Erit tamen commissi operis, venerandi Patres, vestri arbitrij cultus, vt,
si aliqua minus ritè prompta, decore facunditatis caruerint, vestris phaleramentis de-
corentur, vt legentibus apta fiant: nè, dum mea imperitia in eloquio exhorret, cum
facta dictis non exequantur, sanctorum virtutes fastidiosè ferendo non imitentur: &
cum ad partum opus ouantes manum tetenderint, mox sentiu asperitate cruentam
nitantur subtrahere. Quibus dicendum est, nantes solere rheumate gurgitum fractis
viribus ripæ redditos, cum alia defuerint subsidia, festino conamine sentes apprehen-
dere: & diuitum fauces, cum alia dapes redundent, sæpè agrestia desiderare: & ple-
rosque musicorum omnium, organi, scilicet, psalterij, citharæ melis aures oppletas,
molles sæpè aenæ modulamini auditum accommodare. Et si me quempiam lauda-
re repererint, qui adhuc superis iunctus sit, non me adulatorem putent, sed rei bene
geste differtorem: nec fauere cuiquã panegyrico carmine, sed digna memoriæ com-
mendare: nec idè, si superest, tumescat, si à me sibi largita conditoris dona narrata
videat, nè elationis stimulo sincera mentis soliditatem corrumpat.

Nulli quippè dubium est, quòd fauor adulatorum polluar mentes decore plenas
virtutum, sicut ad Israèl per Esaiam Dominus loquitur: Popule meus, qui te bea-
tum dicunt, ipse te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Sapientem etenim,
vt vulgo dicitur, falsa laus increpat, verax ad meliora tendere prouocat. Adorne-
t ergo eos in eo, quod bene gesserint, fama laudabilis: increpet, nè maculet amitten-
do feruorem, tepor vituperabilis. Cluant alij, si dignum imitatione quid gesserint,
nec sibi in postmodum perniciose elationis damna attrahant ex commemoratione
parata virtutis. Insuper enim ergo illa, quæ veris assertionibus experti sumus fuisse
patrata, vel prætermitti negligentia deputauimus: Multaque prætermissa sunt, quæ
ex toto nequaquam meminimus, & pro parte aliquid scribere, nullatenus ratum du-
ximus.

Quæ sunt ergo posita, duobus libellis intersecidi, vt vno volumine legentibus fasti-
dium amputarem. Primus beati Columbæ gesta perstringit: secundus, discipulo-
rum eius Attalæ, Eustachij, vel cæterorum, quos memini, vitam edisserit. Ea ergo
vestro libramine pensanda censemus, vt à vobis sagaci examinatione probata, à ca-
teris ambiguitatem pellant. Nam si quædam aliquis non ritè distincta, ac deindustriã
corrupta repererit, reijcienda iudicabit, præsertim si doctorum facundia fultus, affa-
tim scientia oppletus abundet. Nouerit tamen nos non ad hoc vestigia tendere, vt
nos putemus doctorum gressibus coaquari. Illi rore eloquentiæ madentes, viri des
campos flore pinxerunt: nobis vix arida tellus arbuscula gignere nouit. Illi dites bal-
sami lachryma ex Engaddi, floreque oromatum ex Arabia: nobis ex Hybernia vix
butyrum pinguecit. Illi piper nardumq; sumunt ex India: nobis pinifera iuga Apen-
nina, iuga, quæ zephyrij rigescunt frigore flabris, vix tandem saliuunculam præbent.

Illi preciosi lapidis varietate gloriantur: nobis temerarium videtur Galliæ suc-
cino gloriari. Illi poma palmarum magnoperè in peregrina dirigunt:

nobis, Ausonium iuxta Poëtam, sunt molles castanæ &
mitia poma. Valete almi patres, viri vigoris
atque roboris, Deo dicati
æterno.

VITAE

CRIVS

RV III

5

Columba-
nus, dicitur
etiam Co-
lumba.

Caput 1. quod tamen non nisi ad lectorem Præfatumcula est.

Novēbr. 21.
Vitæ San-
ctorū cur à
sanctis Pa-
tribus con-
scriptæ.

EXIMIO virtutum fulgore micantem atque rutilantem sanctorum præfulum & monachorum vitam, illustratam atque eruditi patres multa solertia conscripsere, ut præclara præcorum exempla suaviter posteris redolerent. Egit hoc à seculis rerum sator æternus, ut famulorum suorum famam efficeret sempiternam, & ut eorum res gratas illis, qui postea futuri essent, exemplo forent, atque illorum meritis ventura soboles vel eorum facta imitantibus vel memoriam commendando gloriaretur. Ità beatus Athanasius Antonij, Hieronymus Pauli & Hilarionis, & aliorumque, quos cultus bonæ vitæ effecerat laudabilis, verus quoque & Posthumianus atque Gallus Martini memoriâ nobis egregiè commendarunt: plerique etiam aliorum, quos aut fama, aut honorum exempla operum vel virtutum monumenta celebres reddiderunt: ut sunt columnæ Ecclesiarum Hieronimus, Ambrosius, Augustinus: qui inter tot seculi turbines & fluctuantem mundum Ecclesiæ statum sustentarunt: ne aduersis demonum flatibus & hæreticorum impetibus procellis vera fides contaminaretur. Quorum nos exempla temerario conatu secuti sumus, qui nec meritorum ornamentis, nec faciendi copijs suffulsi, nec exercitiæ scientiæ fonte potati, eximij patris Columbiani, qui nostris floruit temporibus, historiam texere aggredimur. Sed tamen erit dictorum nostrorum arbitrio ille, qui est virtutum largitor immensus: qui ei & gratiæ suæ munera, & vitæ perenni donavit immarcescibilem coronam.

De visione, eius matri vterum gestanti oblata Cap. 2.

Hoc loco
MS. Codices
magis
habent obsecu-
ritates de
solis motu
&c. q. omiffimus
propter
mendas.

Visio ma-
tris S. Co-
lumbani.

Matt. 11.
Iudic. 5.

Columbanus igitur, qui etiâ Columba vocatur, in Hybernia ortus est, insula in extremo sita Oceano, spectante Titanis occasum, dum vertitur orbis, & lux occiduas ponti descendit in umbras. Insula huius situs, ut ferunt, amoenus est, & immunis ab armis & bellis exterarum nationum. Eam Scotorum gens incolit: gens quanquam cæterarum gentium legibus carens, at tamen Christianæ religionis dogmate florens, ita ut omnium vicinarum gentium fidem excellat. In ea natus est Columbanus inter ipsa fidei illic nascentis primordia, ut fides, quam partim infœcundam gens illa habebat, eius & sociorum illius exhortationibus culturaque vberi foecundaretur. Sed prius, quam vitæ huius lucem caperet, quid acciderit, non est silentio premendum. Cùm enim eius genitrix conceptu foetu gravidam iam esset, nocte intempesta sopore depressa, vidit è sinu suo rutilantem solem, nimis que fulgore micantem, procedere, & mundo ingens lumen præbere. Expergeta deinde, cælo iam albescente, accuratè apud se pensitare cœpit, & sagaci trutinæ animo, ecquid tanta sibi visio velit: à vicinis quoque, quos doctrina solertes reddiderat, petijt, ut eius vim & significationem rimarentur. Audiuit tandem à peritis, & egregiæ indolis puerum suo vtero continere, qui & suæ & proximorum salutis, præclare consulturus sit. Postquam ergo mater eum edidit, tanta cura seruauit, ut illi etiam, quorum habebat mores cognitos & exploratos, vix eum credere aut committere vellet, donè pubescens, Christo duce, sine quo nihil boni agitur, bonis excellentibus operibus animum applicaret. Nec immeritò è suo sinu solem fulgentem prodire conspexit. In Ecclesiæ enim, quæ mater est vniuersorum, membris tanquam sol splendet, dicente Domino: Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Et Debra olim docta à spiritu sancto: Qui autem, inquit, diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Ut enim axis æthereus stellarum distinctione & celebri lucis frequentia speciosior est: utque lux diei, solis aucta splendore, mundo amœnior resurgit, ita corpus Ecclesiæ, conditoris ditatum opibus, sanctorum augmentatum numero, scientiæ luce & religione nitescit: ut ex doctorum frequentia, posterorum lucra succrescant. Et sicut sol & luna, astraque omnia noctem atque diem suo splendore nobilitant, ita sanctorum merita sacerdotum, Ecclesiam confirmant.

De eius sagacitate & industria, recessu è patria, & in cuius disciplinam se tradiderit. Cap. 3.

Exad.

EXactis infantia annis, cum in pueritia atate pubesceret, liberalium literarum studijs & Grammaticorum literis capaci ingenio operam nauare coepit: in eaque per omne pueritiae & adoleſcentiae tempus perfeuerans, vsque in virilem atatem eam magna animi contentione profecutus est. Sed cum cum formae elegancia, corporis candor & nobilis pubertas omnibus gratum redderet, coepit antiquus hostis in eum lethifera sua intorquere tela: vt quem tanto cernebat pollere ingenio, suis, si posset, nexibus implicaret. Aggreditur igitur lasciuas puellas, eius amore illas inflammat, maxime quas formae corporis perfunctorius decor horrendo desiderio in miserorum animos insinuare & immergere solet. Sed cum egregius miles tot vndique telis appeti & vrgeri se conspiceret, miſerumque versuti hostis sicam in se vibrari cernebat, humana fragilitatis non ignarus, quam cito labendo mergatur: sciens etiam, quemadmodum Lilius ait, nihil esse tam sanctum religione, tamque custodia clausum, quod penetrare libido nequeat: Euangelicum clypeum laua tenens, enseque ancipitem dextera ferens, contra immanes hostium cuneos ad pugnam se accingit, ne frustrato labore, quem non mediocri ingenio in Grammatica, Rhetorica, Geometria & ipsis quoque scripturis diuinis consumpserat, seculi illecebris occuparetur. Accessit autem ad hanc rem etiam alius quidam stimulus, vrgens eum. Cum enim hac animo secum volueret, ad cuiusdam religioſae ac Deo dicatae foeminae cellulam venit. Cumque eam prius submissa voce salutasset, postea iuuenili quodam feruore eam acrioribus verbis castigare coepit. Videns illa gliscentem in adoleſcente animi vigorem: Ego, ait, vt unquam potui, ad bellum processu. En quindecim voluntur anni, ex quo & domo carui, & hunc peregrinationis locum experiui, nec vnquam deinceps, Christo adiuuante, manu stiuam tenens, retro respexi. Et nisi fragilis sexus obstitisset, mari transiſſo, longioris peregrinationis locum petiſſem. Tu vero adoleſcentiae flammis etiamnum aestuans, natale solum incolis, & ad fragiles voces, velis nolis, fragilitate attrahente, aurem accommodas, atque foemineum visitare sexum tuto te posse arbitraris? Non reminisceris suasu Euae Adam prolapsu, Samsonem a Dalila seductum, David a pristina iustitia, captum Bethſabee pulchritudine, excidisse, sapientissimum Salomonem mulierum amore deceptum? Perge igitur, o iuuenis, perge, euade ruinam, qua comperis multos corruisse: declina viam, quae ducit ad portas inferorum. His dictis stimulatus adoleſcens, & vltra, quam adoleſcentem crederes, territus, gratias increpanti agit: sodalibusque valedicens, iter arripit. Mater autem dolore perurgente orat, ne se relinquat. At ille: Non audisti, inquit, Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus? Obsistente vero matre, & limini inhaerente, postulat vt se ire sinat. Eiular illa, & in pauimentum prostrata, negat se id permitturam. Tum ille & limen & matrem transiſſis, orat eam vt bono sit animo. Me quidem, inquit, in hac vita deinceps non videbis, ego enim, quocumque me ducet salutis iter, eo iam progressurus sum. Atque ita relicto natali solo, quod Lagenorum terram incolae nucupant, ad virum venerabilem, qui Senilis dicebatur, se contulit: qui eo tempore singulari religione & scripturarum sacrarum eruditione inter suos pollebat. Qui cum eum sagacis ingenij esse videret, omnium diuinarum scripturarum studijs eum imbuit: sed ita tamen, vt quemadmodum magistri e discipulis sciscitantur, cum eorum volunt explorare ingenia, & vtrum magnos iam in studijs progressus fecerint, vel desidia & inertia torpeant, cognoscere: sic difficiles quasdam ei proponeret quaestiones, e quarum solutione de eius doctrina coniecturam caperet. At ille, quanuis pauido, at sagaci tamen peſtore, ne immerigerus magistro videretur, non vanae gloriae actus vitio, sed magistro parere volens, quaestiones obiectas luculenter dissoluit, memor illius, quod Psalmographus habet: Aperi os tuum, & ego implebo illud. Vsque adeo vero in eius peſtore diuinarum thesauri scripturarum conditi tenebantur, vt intra adoleſcentiae metas constitutus, Psalmorum librum elimato sermone exposuerit: multaque alia, quae vel cantari sint digna, vel ad docendum vtilia, conscripserit.

Vt ad Abbatem Commogellum venerit, & de Hybernia egressus sit. Cap. 4.

DEinde vero operam dedit, vt monachorum adiungeretur societati. Itaque monasterium Benchor petijt, cui tum praerant virtutum vbertate clarus beatus Commogellus, egregius inter suos monachorum pater, quiq; religionis studio, & regularis disciplinae cultu praecipuus habebatur. Ibi so-

Y y lis

Dar Opera literis.

Diabolus insidiat eius pudicitiae.

Ei fortiter vir sanctus resistit.

A virgine quadam ad melioris vitae institutum animatur. Gen. 3. Iudic. 16. 2. Reg. 11. 3. Reg. 11.

Matth. 10.

Ita facienda docet S. Hieronymus Epistola ad Heliodorum.

Psal. 80.

Eruditio S. Columbani

Ingre ditur monasteriu Benchor.

IRIUS
OBER
RV III
5

Exa

lis orationibus & ieiunijs vacare coepit, & leue ingum Christi in suos humeros recipere, semetipsumque sibi abnegando, & crucem suam tollendo, Christum sequi: ut qui aliorum doctor futurus erat, ipse quod doctrina didicerat, in suo corpore mortificationem ferendo, copiosius exemplo monstraret, quid alij ab ipso docti, facere deberent. Cum autem multos in eo monasterio annos egisset, peregrinandi coepit vrgeri desiderio, memor illius Dominicae sententiae, qua dictum est Abrahæ: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrauero tibi. Itaque venerabili patri Commogello cordis sui patefecit ardorem, ignitumque igne Domini desiderium, de quo igne Dominus in Euangelio loquitur, Ignem veni mittere in terram: quam volo, ut ardeat? Ardentem, inquam, ille patri patefecit affectum, sed non ea patris responsa tulit, quæ ipse maxime voluisset. Erat enim venerabili Commogello permolestum, tanta consolatione destitui. Tandem tamen sibi ipsi indixit, nè plus suæ necessitati studeret, quam aliorum vtilitati opportunè pareret. Nec sine omnipotentis arbitrio fiebat, qui tyronum suum ad bella futura crudiebat, ut de eius victoria gloriosos referret triumphos, lautamque supellestem ex caesorum hostium copijs reportaret. Itaque accitum eo, triste licet sibi, tamen alijs vtilem sententiam depromit, se & pacis symbolum, & solatia atque comites itineris, quos religio claros reddidisset, suppeditaturum. Collecto autem fratrum coetu, omnes admonuit suarum precum suffragijs impetrare à Domino itineri, quod Columbanus erat cum suis susceperurus, solatia necessaria. Deinde Columbanus, vicefimum ætatis agens annum, cum duodecim comitibus iter ingreditur, & Christo duce, ad litus maris accedit, ibi misericordiam omnipotentis prestolaturus, ut si illi visum sit, quod animo constituerant, ad effectum perducat. Sentiunt interim clemētis iudicis secum facere voluntatem, misereque carinam ingressi, dubias per fretum persequuntur vias: & prosperantibus zephyrorum flabris, pernici cursu in Britannicos perueniunt sinus. Vbi paulisper morantes, vires resumunt, accipitiq̄ue animo anxia inter se consilia agitant. Placeat tandem arua Gallica expetere, & mores hominum accuratè indagare: & si spes affulgeat salutis illis afferendæ, aliquantisper apud illos commorari: in obduratas arrogantia caligine illorum mentes reperiant, ad vicinas nationes commigrare.

Vt in Gallias venerit, & quàm sanctè illic cum suis versatus sit. Cap. 5.

Magnus religionis re-
por in Gal-
lijs.

A Britannicis ergo sinibus progressi, ad Gallias tendunt: vbi tunc vel ob frequentes hostiles incurfus, vel præsulum negligentiam, religionis virtus penè abolita videbatur. Tantùm Christiana fides permanebat: penitentia medicamenta & mortificationis studium vix paucis in locis reperiebatur. Agebat itaque venerandus vir, ut ad quæcunque progredere tur loca, verbò Evangelicum annunciaret. Idque sanè gratum omnibus erat, quippè & facundia intrinsecus erat, & ea, quæ pro concione dicebat, virtutum exemplis confirmabat. Tanta autem in illis humilitatis gratia inerat, ut quemadmodum homines mundo dediti, ad honores & dignitates aspirant, sic illi inter se humilitatis cultu & exercitatio alios anteuertere niterentur, memores sententia illius, *Qui se humiliat, exaltabitur.* & quod Esaias ait: Ad quem respiciam, nisi ad humilem & quietum, & tremantem sermones meos? Tanta pietas, tanta charitas erat in omnibus, ut vnum illis esset & velle & nolle. Modestia & sobrietas, mansuetudo & lenitas in cunctis cernebantur. Desidiam & discordiam pariter execrabantur: arrogantia & elationis supercilium duris castigationum ictibus feriebatur. Ira atque liuor sagaci intentione pellebantur. Tanta patientia virtus, charitatis studium, lenitatis cultus eis aderat, ut mitem Dominum Iesum in medio illorū habitare ambigunt possent. Quod si quis in vitia contraria prolapsus esset, simul omnes pari iure negligentem corrigere studebant. Communia omnibus omnia erant. Si quisquam proprium aliquid usurpare tentasset, à ceterorum consortio segregatus, penitentia ad expiare cogebatur. Nemo ausus fuit, si Iesus esset à proximo, par pari referre, nemo asperum proferre sermonem: ita ut inter homines illos planè Anglicam agi videretur tam cerneret. Denique tam ad omnes gratiosus erat beatus Colūbanus, ut in quocumque domibus aliquantisper commoraretur, omnium animos ad religionis studium inflammaret.

Virtutes S.
Columbani
& sociorum

Matt. 23.
Esa. 66.

Nihil apud
eos licet ha-
bere peculiij

Ut Rex Sigebertus eum exceperit, utq; in eremo sibi habitationē instituerit. Cap. 6.

Pervenit inter hæc fama beati viri in aulam Sigeberti Regis, qui illo tempore duobus regnis Austrasianorum & Burgundionum inclytus, apud Francos rerum potiebatur, quorum præ cæteris Galliarum populis eximium nomen haberetur. Ad quem cum vir sanctus cum suis accessisset, gratus Regi & aulicis effectus est ob egregiæ doctrinæ copiam. Tandem Rex ab eo petijt, ut intra Galliarum terminos resideret, nec se suosque ad alios commigrando relinqueret: quicquid voluntas ipsius exposceret, id se præstiturum affirmans. Ille vero ait ad Regem, non se alienas consecrari opes, sed Evangelicæ doctrinæ, quantum carnis admitteret fragilitas, velle exhibere sectatorem: *Qui vult, inquit Christus, post me venire, abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Respondit Rex: Si Christi Crucem tollere, & eum sequi desideras, potiùs eremi seclare quietem: tantum nè nostræ ditionis relicto solo, ad vicinas abeas nationes, ut & tibi augmenta præmiorum compares, & nostræ saluti opportunè prouideas. Id ubi audiuit Columbanus, obtemperavit Regis persuasioni, eremumque petijt, quæ Volagus dicebatur, vastam sanè, in qua castrum erat olim dirutum, quod antiquis Anagratas nuncupabant. Ad quod cum vir sanctus per aspera vastæ solitudinis scopulosaque peruenisset loca, ibi cum suis resedit, exiguo alimento contentus, animo commemorans illud scripturæ diuinæ, non in solo pane viuere hominem, sed verbo vitæ satiatos, multis abundare dapibus: quas qui gustârit, nunquam possit esurire.

Intrâs Galliam humanissime à Rege excipitur.

Luc. 9.

Sigebertus Rex precibus eum apud se retinet.

Deut. 8. Matth. 4.

Ut alimēta ei in eremo degenti in summa inopia, allata sint, & ut multos curârit. Cap. 7.

Ergo in loco viro Dei cum suis commorante, subito vnum è fratribus, vel ob probationem, vel ob culpam aliquam febris corripuit. Sed cum nulla alimentorum solatia adessent, præter cortices & herbas, omnium animis id inspiratum est, ut pro ægri fratris sospitate, ieiunio & orationi vacarēt. Tertio iam ieiunij peracto die, cum nihil haberent, vnde fessa corpora reficerent, dementè conspiciunt virum quendam panibus & pulmentis onustos equos ad fores adduxisse. Isque referebat se repentino quodam cordis instinctu impulsū, ut eis ex sua substantia subueniret, qui tantam egestatem pro Christo in eremo sustinerent. Oblatis itaque viro Dei, quæ attulerat, humiliter rogauit, ut vir sanctus coniuge ipsius Dominum deprecaretur, quam toto anno tantus vastâset febrium ardor, ut eius vita planè desperaretur. Nolens autem vir sanctus homini angere solamen, adhibitis fratribus, pro ea Domini misericordiam implorauit, Finitis precibus illa, cui iam mors imminabat, ilicè sanitati reddita est. Vbi vir eius, percepta B. Columbani benedictione, domum redijt, coniugem suam sedentem vidit. sciscitatusque, qua hora eam febris reliquisset, reperit ea hora fuisse sanatam, qua vir Dei pro ea Dominum deprecatus erat. Transacto deinde paruo temporis intervallo, quo capiti Christo piæ mentium expiationes, per cõrritionem carnis, iniuriasque famis mortificata Deo membra offerrent, ac inuiolatum religionis statum obseruare contenderent, duris acerbitatibus omnis frangebatur voluptas: ut videlicet prædo virtutum omnium, expoliator criminum foret. Nouem iam transferant dies, quibus vir Dei cum suis non alias caperet dapes, quam arborum cortices, herbasq; salubres: sed temperavit escæ ariditatē pietas virtutis æternæ: quæ per visum admonuit Abbatē Carantocum, qui monasterio, cui Salicis nomen est, præerat, ut famulo suo Colūbæ, in eremi vastitate degenti, necessaria deferret. Expergestus Carantocus, cellarium suū Marculphum vocat, narrat quid in visu admonitus sit. At ille: Fac, inquit, ut imperatum est tibi. Iubet ergo Carantocus Marculphum ire, & quæcunque apparere possēt, beato Columbano deferre. Oneratis vehiculis, Marculphus iter arripit: sed cum solitudinē attigisset, nulla apparet via, qua sit eundum. Tandem visum est, ut, si Dei hæc esset voluntas, præmissis equis, imperantis potentia viam aperirer. Mira virtus: Antecedētes equi per ignotum iter, vngula solum terunt, rectoq; itinere ad fores beati Columbani perueniūt. Admirandus Marculphus equorum vestigijs insisit, ad virum Dei peruenit: ea quæ attulerat, representat. Ille gratias agit conditori, qui sic famulis suis pararet mensam in deserto. Percepta eius benedictione, Marculphus recedit, omnibusq; remgestam patefacit. Cœpit exindè frequens populus & ægrorum turba, ob sanitatem

Quidā diuinitus admodum nutritus, ei affert alimentum.

Sanat famulum suum.

Vide inedia fratrum.

Abbas quidam miteit ei escas.

Nota miraculum.

LIBRIUS
ber
ober
RV III
5

Multos fa-
nat morbi-
dos,

tem redintegrandam, ad eum confluere, & morborum omnium experere medici-
nam. Quos cum à se auertere non posset, omnium petitionibus parens, orationum
medicamine, cunctorum morbos, diuino fultus auxilio, curabat.

De constantia eius in quadam graui tentatione. Cap. 8.

Importuna
quedã cogi-
tatio eũ in-
festat.

Cum autem ijs in locis per opaca saltus inter deuia vir Dei deambularet,
librumque humero ferens, de scripturis sacris secum conferret, subiti-
cius animo incidit cogitatio, vtrum potius eligeret hominum iniuria
perpeti, an ferarum sanuitiam sustinere. Quæ cogitatio cum illi importu-
na esset, eumque vehementer vrgeret, crebro frontem signo Crucis armans atque
orans, intra se ait, prestare bestiarum ferocitatem absq; alieno peccato, quam ho-
minum rabiem cum damno animarum, perpeti. Cumque hac animo voluerit
conspicit duodecim aduentare lupos, & dextra læuaque medium ipsum cingent.
At tamen manet immotus, aitque: Deus, in adiutorium meum intende: Dominus
ad adiuuandum me festina. Accedunt lupi propius, oraque sua ad eius vestimenta
adiungunt. Sed cum ille constans permaneret, interritum relinquunt, & per se-
rum peruagantur. Ea tentatione superata, securus per saltum iter carpit: nec pro-
cul abiërat, cum ecce audit voces frequentium Sueuorum per auia oberrantium,
qui per id tempus illis in locis latrocinia exercebant. Sed ea quoque tentatione
animi constantia profligata, ex rebus aduersis victor euasit. Sed hoc vtrum diaboli
fallacia finxerit, an re vera sic se habuerit, perspicue non cognouit. Alias etiam
Cellula exiens, longiori que via vastam eremum penetrans, reperit saxum immani
ne, præruptaque cuiusdam rupis latera, terga scopulis aspera, hominibus inaccessi-
simulque cernit in caute sinum concauum, volensque abdita perferuari, in eum
ingreditur. Et ecce videt vrsum in interiori sinu suum habere habitaculum, atque
illic residere. Tabet ergo mansuetè abire feram, nec deinceps eos repetere calles.
Abijt fera mitis, nec prorsus ausa fuit eò repedare. Distabat locus ille ab Anagra-
ra plus minus septem milliariibus.

Psal. 69.

Vrsum iu-
bet abscer-
dere.

Demira eius abstinentia, & vt aqua è petra produserit. Cap. 9.

Dominicos
& festos di-
es vt coluc-
rit.

Mira eius
inedia.

* bulgulas
* bullucas

Solebat autem vir sanctus, cum Dominica dici aut quorumlibet sanctorum
sacratæ solennitates aduentarent, ab aliorum societate separatus, in loca
abdita se recipere, & longioris spatij eremi secreta experere, vt solida & tran-
quilla mente, absque curarum inquietudine, solus orationi vacaret, & reli-
gioni omni conatu intenderet. Ità etiam aliquandò in hac scopuli cauerna soli-
tariam vitam ducens, ad eò fuit inedia confectus & attenuatus, vt vix illum viuere
putares. Non enim aliud suppetebat penitus, nisi agrestiu herbarum exigua men-
sura, vel pomorum paruulorum, quæ eremus illa ferebat, quæ vulgò * bullugas ap-
pellant. Potus aqua erat. Volebat autem ità se gerere, vt qui aliorum curis occupa-
tus, semper hæc æquè perficere non posset, saltem per interualla temporum pro
parte, animi sui desiderio satisfaceret. Erat autè in monasterio puerulus quidam,
Domoalis nomine, qui solus ad illum referre solebat, si qua monasterij negotia
extitissent fratribus obseruanda, ab illo reportare. Cum ergò multis diebus in il-
lo sinu eminentis saxi, ad quem vix patebat accessus, vir beatus resedisset, puerulus
ille clam ab eo perquisiuit, cur in promptu aquam non haberet, sed grandi camilla-
bore per montis ardua fessis poplitibus apportaret. Cui Columbanus: Fili, inquit,
paulisper saxi terga sciscitare. Memento, Dominum populo Israël è caute latices
produsse. Tum ille patri obediens, rupem cedere aggressus est. Sanctus autem
vir statim in genua se submittens, Dominum deprecatur, vt tribuat suæ necessitati
opportuna. Tandem eius precibus parens, piè petenti larga subuenit potestas. Non
erumpente aqua, fons coepit manare perennis, qui vsque in præsens permanet. Non
immeritò misericors Dominus sanctis suis largitur ea, quæ petunt, quando qui dem
propter præcepta eius proprias crucifixerunt voluntates: tantaque fide præditi
sunt, vt quæ ab illius misericordia petunt, ea se impetraturos non dubitent. Ille au-
tem promisit: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transe
& transibit: & nihil impossibile erit vobis. & alibi: Omnia quæcunque orantes pe-
titis, credite quia accipietis, & venient vobis.

Exod. 17.
Num. 10.

E saxo aqua
elicit preci-
bus.

Psal. 16.

Matth. 17.

Marc. 11.

Vt Luxouiense monasterium cõdiderit, & multi ad eum se adiunxerint. Cap. 10.

Cum

Cum iam multi se in eius contubernium & societatem monachi adiunxissent, de commodiori in ea eremo inquirendo loco cogitare cœpit, ubi monasterium construeret. Inuenit autem castrum quoddam, quod olim munitissimum fuisse, à supradicto loco distans plus minus octo milliariibus, pristinis temporibus Luxouium nuncupatum: ubi etiam thermæ siue aquæ calidæ eximio opere extructæ habebantur. Multæ illic statuæ lapideæ erant, quas cultu miserabili rituque profano pagani quondam coluerant, execrabilibus eas ceremonijs prosequentes. At nunc solæ illic feræ belluæ, vrsi, bubali, lupi frequentes videntur. Extruit Luxouientem monasterium

Ibi ergo vir egregius monasterium cōstruere cœpit. Cuius rei fama cum percrebuisse, multi vndique eò aduolare, & religionis studio sese dicare cœperunt: ita vt in eum numerum monachorum frequentia excreceret, vt vnus monasterij collegio vix contineri posse viderentur. Accurrebant vndique etiam nobilium filij, vt spretis mundi huius oblectamentis, diuitijsque calcatis, æterna premia capeferent. Cernens autem beatus Columbanus vltro citroque homines ad penitentia remedia aduolare, nec vnus cœnobij limitibus tantam multitudinem absque multa difficultate comprehendendi posse: (Quauis enim animus vnus & cor vnum esset omnium, non tamen id tantæ multitudinis conuersationi congruum videbatur) alium inquit locum, quem aquarum copia ornaret. Quo reperto, aliud illic monasterium ædificauit, quod Fontanas voluit appellari: cuique Præpositos de dit & gubernatores, de quorum religione nemo dubitaret. His ergo in locis cum monachos instituisse, ipse vicissim illis aderat, canonemque siue regulam, quam sequerentur, spiritus sancto plenus condidit: ex cuius lectione prudens lector vel auditor facile potest animaduertere, quanta viri sancti fuerit disciplina. Item Fontanicæ. Præscribit monachis canonem.

De piscibus non absque miraculo partim repertis, partim captis. Cap. II.

Per id tempus quidam frater Authigernus pullare eum precibus cœpit, vt in Hyberniam sibi liceret peregrinandi causa proficisci. Cui Columbanus ait: Eamus in eremum, & Dei voluntatem exploremus, num optatum debeat iter arripere, an verò in cœtu fratrum permanere. Pergentes ergo simul, adolecentem Somarium, qui etiamnum superest, comitem sibi adiungunt, & ad destinatum eremi locum perueniunt, vnus tantum panis alimonia contenti. Cumque iam duodecimus transisset dies, nec vllum panis fragmentum remansisset, hora refectiois appropinquante, iubet pater, vt in imam vsque vallem per agri prarupta se conferant, & quicquid alimenti repererint, secum absportent. Illi latrabundi per concaua vallis ad Mosellam vsque perueniunt, inueniuntque quinque magnos capros pisces, dudum à pastoribus vndis expositos, atque ex ijs tres, quod adhuc viuere, patri præsentandos tollunt. Cum autem venissent ad eum: Cur, inquit ille, non omnes quinque attulistis? Illis respondentibus, se eos mortuos reperisse, atque ea causa apportare noluisse: Nequaquam, inquit vir Dei, ex his comedetis, nisi, quos reliquistis, allati fuerint. At illi miraculo perculsi, quod prophætico spiritu eum absentia cognouisse intelligerent, perniti cursu locum repetunt. Deinde obiurgati, quod repertum manna reliquissent, cibos parare iubentur. Nouerat ille, quippe plenus spiritus sancto, à Domino sibi passim escas præparari. Alio quoque tempore, in eadem solitudine, non tamen eodem loco, illo commorante, post quinquaginta exactos dies solus Gallus frater ei aderat. Imperat ergo illi, vt ad Bruscam eat, piscesque capiat. Abijt ille, sed consultius visum est ei, vt ad Ligonem amnem pergeret. Quo cum peruenisset, & rete in alueum iactasset, adspexit magnam quidem piscium aduenire multitudinem, nec tamen rei contineri, sed perindè ac si in parietem impingerent, retrò reuerti. Laborauit itaque tota die, nec vel vnum piscem capere potuit. Reuersus, indicat patri frustratos labores suos. Ille inobedientem increpat, cur non ad denunciatum sese contulisset locum: iubetque citò eò accedere. Pergit ille, mittit rete in aquas, & vix potest præ copia piscium illud ad se retrahere. Hæc nobis Gallus ille sapè narravit. Diuinitus cognoscit absentia. Pena inobediencie.

Ut obedientes fratres morbis liberati, inobedientes diu illis afflicti sint. Cap. 12.

Morabatur alio rursus tempore in eo scopuli sinu, à quo visum expulerat, ubi diu oratione & ieiunio corpus afflixerat. Cognouit autem per reuelatione fratres, qui Luxouij erant, diuicris morborum generibus vexari:

Yy 3 nec

IRIUS

RV III
5

nec plures superesse incolumes, quam qui ægrotis ministrarent. Egressus itaque de specu, Luxuuium venit: cumque omnes afflictos cerneret, iubet omnes surgere, & messem in area virgis cadere. Surrexerunt ergo, quorum conscientiam obedientia feruor incendebat, ad areamque venientes, virgis fruges cadere ardenti fide aggressi sunt. Videns autem pater fidem in filiis & obedientiam gratiam abundare. Sinite, inquit, festam ægritudine membra à labore recreari. Mirantur obedienter fratres, nullo doloris vestigio remanente, integra se sospitate frui. Iubet pater apparari mensas, ut vberis gaudio omnes reficerentur. Increpat deinde inobedientes, arguit fidei ignauiam, ægritudinis longam moram denunciat. Mira vitio. Septem anni tempus immorigeros morbi dolor tam vehementer attriuit, ut vix motem euaderent: impleueruntque mensuram penitentia pro admissa inobedientia ratione.

Obediencie & inobediencie diuersi effectus.

Fides eius quanta fuerit.

Insigne miraculum.

Strerili matrone facile obtinet fecunditatem.

Donatus Episcopus Bisontinus.

Vt in imbre sine imbre segetes cum fratribus messuerit. Cap. 13.

Aderat quandoquæ tempus, quo segetum copia in horrea conderetur, nec tamen vis ventorum nubes cogere cessabat. Urgebat verò necessitas, immatura messis spicæ in stipula misso germine deperirent. Erat tum vir Deus apud Fontanense monasterium, ubi messium copiam nouus ager locupletem attulerat. Irruebant interim ventorum flabra cum multa vi imbrium, nec omnino atræ nubes terris pluuiam fundere intermittebant. Quid inter hæc ageret vir Dei, anxio pectore pensabat. Armauit verò mentem fides, docuit à Deo impetrare opportuna: accersit vir Dei fratres omnes, segetem præcidit iubet. Mirantur illi patris imperium, nec tamen quisquam ei dicit, quid sentiat. Veniunt omnes, inter diffusos imbres falcebus secant fruges, obseruant quid pater facturus sit. Ille quatuor insigni religione viros per quatuor messis angulos disponit, præter Cominum, Eunocum, atque Atquonanium ex Scotorum genere, quartum Gurganum natione Britonem: ipse cum reliquis mediis præcidit segetes. Mira virtus. Fugiebat imber à segete, & cum vndique funderetur pluuiæ, medios tantum meliores solis torrebatur ardor, æstusque vehemens, donec messem conderent, affluuit. Sic fides & oratio promeruit, ut pulsa pluuiæ, æstum inter imbres haberent.

Vt fecunditatem suis precibus impetravit cuidam potenti femina. Cap. 14.

Erat tempestate Dux Vualdelenus gentes, quæ inter Alpiam septem & Iurani saltus arua degunt, suo imperio continebat. Ei verò soboles nulla erat gratia, ut donum iam desperatibus esset, quemadmodum Iuuenus de Zacharia & Elifabeth ait. Itaque cum coniuge Flauia, & nomine, & genere, & prudentia nobili, ad beatum Columbanum à Vesontionensi oppido venit: orant patriter virum Dei, ut pro ipsis Dominum deprecetur: aiunt se multis ditatos propter sed cui post obitum eas relinquunt, hæredem se non habere. Quibus vir sanctus. Si filium, inquit, nasciturum Domino consecrare voletis, mihi quæ ebaptismo suscipiendum tradere, Domini clementiam pro vobis ego implorabo, ut non cum duntaxat, quem Domino ex voto offeretis, sed quot libitum erit, post illum liberos procreetis. Læto illi promittunt animo, se eius iussis obsecundaturos, modo nê desinat Domini pro ipsis misericordiam implorare. Spondet vir Dei, donis celestibus plenus, se haud difficulter impetraturum, si tamen dent ipsi operam, nê pactum fœdus violent. Mira res. Vix domum redeunt, & iam grauida matrona futuram expectat prolem. Natum filium, ad sanctum adducit virum: eius precibus impetratum munus ostentat, agit grates conditori, qui sic ad preces famulorum suorum optata dona largitur. Infantem vir sanctus accipit in manus suas, sacro expiatum lauacro suscipit, Donati nomen ei imponit, matrique nutriendum reddit. Qui postea in eodem monasterio sapientia imbutus, atque deinde Vesontionensis pontifex factus, nunc usque superest, eandem cathedram regens. Beati autem Columbani amore monasterium virorum, qui eius seruarent Canonem, construxit: quod quidem Palatium vocant, ob veterum monumenta murorum. Addidit autem benignus Deus parentibus eius alterum filium, ut erat pollicitus beatus Columbanus, eumque Ramelenum appellauerunt: qui nobilitate & sapientia pollens, post decessum patris, ei successus est, habitu quidem seculari, sed in Dei amore vigil. Nam & ipse studio beati viri in saltu Iurense super Nouisonam fluuiolum, eius regulæ suæ institutum monasterium condidit, cui Siagrium Abbatem præfecit. Post Ramelenum.

SU

Ramelenum natæ sunt etiam duæ filia, seculo nobiles, sed diuino timori addictæ. Postquam autem Vualdelenus obiit, Flauia vxor eius monasteriũ puellarum Vefontione extruxit, idque modis omnibus communiens, multas in eo puellas congregauit. Vsq̃ue ad eò apud illos gratiosus fuit beatus Columbanus, vt omnia mundi huius oblectamenta spernentes, ad præpotentis Dei cultum anhelarent.

De Theodegifili digito sc̃cto & sanato, itemque de corui obedientia. Cap. 15.

Hoc loco si qua inferere velimus, quæ hominibus exigua videantur, obsecratorum latratibus ea patebunt. At tamen benignitas & liberalitas conditoris quæ in minimis, vt in magnis, clementer adspirat: nec minus in modicis, quam in maximis, petentium vota exaudit. Cum aliquandò vir egregius Columbanus ad præcendas segetes cum fratribus apud Calmem, quam Bugius Columbanus ad præcendas segetes cum fratribus apud Calmem, quam Bugianariciam vocant, aduenisset, & blando commodoque fiante Austro falce fruges fecerent, Theodegifilus frater digitum falce sibi præcidit, ita vt non nisi parua pellicula manui adhereret. Eum autem vir Dei procul intuitus, iubet cum sodalibus ceptum opus perficere. At ille, quid sibi acciderit, indicat. Mox ad eum properat vir Dei, digitum salua sua linit, hominemque ilicò sanatum, iubet maiori contentione in ceptum laborem incumbere. Ille lætabundus duplicat laborem, & præce- teris alacrius fecat fruges, cum dudum, ob præcisum digitum, animum morori subdidisset. Hæc nos ab ipso Theodegifilo accepimus, qui etiam digitum nobis monstrauit. Aliud quiddam haud dissimile in Luxouienfi cœnobio cõtigit. Presbyter quidam & parochus, pater Boboleni, qui nunc Bobiensi cœnobio præest, Vuiniocus nomine, ad beatum Columbanum venit, qui tunc cum fratribus in saltu erat ob ligna opportunè paranda. Cum autem Vuiniocus admirandus adspiceret, quantum vitrum cum quercus cuneis arietique finderent, è trunco exiliens cuneus, mediam eius frontem scidit, ita vt è venis multus manaret sanguis. Videns autem vir Dei Columbanus sc̃ctum eius os, sanguinemque profluentem, mox in terram Domino preces oblaturus, ruit: ac deinde surgens, salua eum perungens, adeò sanum reddidit, vt vix vllum cicatricis vestigiũ remaneret. Alia quoque vice, cum ad cibum capiendum veniret beatus Columbanus in cœnobio Luxouienfi, tegumenta manuum, quæ Galli vuantos vocant, quibus in laboribus vti solebat, in lapidem, qui ante refectorij fores erat, deposuit. Cumque accubisset mensæ, coruus rapax aduolans, vnum ex eis rostro comprehensum abstulit. Peracta refectiois hora, vir Dei foras egrediens, tegumentum illud requirit. Cumque omnes inter se conquirerent quis abstulisset, vir sanctus ait, nullum alium esse, qui sine arbitris vel socio attingere aliquid ausus esset, nisi alitem, qui à Noè dimissus, ad arcam non remeasset, addiditque se nullo modo eius pullos aliturum, nisi furto abreptum, celeri volu referret. Expectantibus ergò fratribus, in medium eorum coruus aduolat, malè sublatam rem rostro reportat: nec tamen pennigera se fuga subducit, sed oblitus ferocitatis, ante omnium conspectum comiter subsistens, vltionem expectat. At vir sanctus eum abire iubet. O miram æterni iudicis virtutem, qui tanta suis præstat famulis, vt non solum humanis honoribus, sed etiam auium obedientia clarescant.

Salua sua sanat digitum præcisur.

Item alterius graue vulnus.

Gen. 8.

Coruus restituit quod abstulerat.

* Scordifcas

Præclarum obedientia miraculum.

Vt ceruisia, ablato epistomij vertibulo, non effluerit è vase. Cap. 16.

Est deinde aliud patratum miraculum per beatum Columbanum & cellarium eius. Cum refectiois appropinquaret hora, & minister refectorij vellet promerere ceruisiam, (quæ ex frumenti vel hordei succis decoquitur, quæque præ cæteris in orbe terrarum gentibus, præter * Scoticas & Dardanas, quæ Oceanum incolunt, vtuntur, nempe Gallia, Britania, Hybernia, Germania, cæteræque quæ ab earum moribus non discrepant) vas quod typrum nuncupant, in cellarium deportauit, & ante vas, in quo erat ceruisia, deposuit: extracto que epistomij vertibulo, in illud ceruisiam excepit. At subito quidam è fratribus Columbani Abbatissu eum euocauit. Tum ille obedientia flamma feruens, oblitus epistomium obtinere, pernici cursu ad beatum virum properauit, vertibulum manu tenens. Postquam autem vir Dei sua ei mandata deprompsit, ille recordatus negligentia, oculus redijt in cellarium, suspicans nihil in vase ceruisia remansisse. Cernit autem vltra typrum vsque ad eò excessisse ceruisiam, vt duplò altior typrus videretur, nec minimam tamen guttam decidisse in terram: ita vt tanta emineret supra

Yy 4 vrniam

IRIUS
ber
ober
RV III
5

vrnam ceruifia, quanta erat intra illius coronam siue ambitum. En quantum imperrant meritis, quanta obedientia obtemperantis: quibus factum est, vt Dominus vtriusque moerorem auerteret, nè si fratrum substantiam & iubentis & obedientis ardor diminuisset, ambo licita sibi ipsi alimenta interdicerent. Itaque æquus arbiter intercessit, vt vtriusque culpam aboleret. Vterque enim sua noxa suoque vitio euenisse asseruisset, si quid illic incommodi accidisset.

De quibusdam alijs beati viri miraculis. Cap. 17.

Nulla hic erat illorum culpa, sed tamen illi seculis obnoxios dimissent.

Feræ sancto viro obediunt.

Mira virtus sancti viri.

Psal. 36. Matr. 14.

Vacuū horreū eius precibus impletur frumento diuinitus.

Matr. 14. Diuinitus augentur duo panes & ceruifia.

Eodem tempore per densa saltus viburna, quæ prope Fredemungiacas Columnas erant, vir Dei stulticum solitudinis amator inambulans, vidit cadaver cerui, quæ feri lupi peremerat, vrsū de uorare velle. Eius enim sanguine lambens, iam exiguam carnis partem comederat. Accessit ergo ad eum vir Dei iussitque, nè corium calcis conficiendis necessarium, laedere ausus esset. Mox bellicositate oblita mitescit, & contra naturam suam blandiens & colla submittere absque murmure cadaver relinquit. Vbi autem vir Dei ad fratres rediit, indicauit locum, iussitque, vt irent, & cerui pellem abstraherent. Abeunt fratres, cernunt vnde quæ rapacium alitum multitudinem procul abesse, nec contra viri Dei interdictionem ad cadaver propius accedere audent. Diu interim expectant eminus, visuri natiua fera, vel auis audaci conatu tandem veritatem inuasura escam. Et illas quidem obsequere cadaveris illecebras aduentare conspiciunt, sed tamen procul subsistere, & penitentiam atque mortiferum quiddam, cadaver illud vitare, denique celeri fuga se subtrahere. Alio tempore beato viro Luxouii degente, Vuiniocus presbyter, cuius supra fecimus mentionem, ad eum venit, sequaturque eius vestigia, quocumque ire vellet. Venerunt autem ad horreum, in quo frumenta condebantur. Cernit autem Vuiniocus exiguam illic frumenti copiam, ait viro Dei, quod non habeat satis ad tantam alendam fratrum multitudinem: arguit eum torporis & desidii, quod non det operam frumento conquirendo. Respondit autem ei beatus Columbanus: Si ita, vt par est, homines suo seruiant conditori, nunquam famem patientur. Sic enim Psalmographus habet: Non vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem. Perfacile horreum completur farina, qui quinque panibus quinque hominum millia satiavit. Manente verò illic ea nocte Vuinioco, viri Dei fide & precibus horreum completum est. Maneque consurgens Vuiniocus, cum iuxta horreum transiret, inopinatè illud cernit apertum, sciscitaturque, ex custode horrei, quis frumentum miserit, aut quibus plaustris eò aduectum sit. Ait ad eum custos: Non inueni est, vt putas. Inspice, num qua plaustrorum vel iumentorum telluri impressa vestigia appareant. Nequaquam à me clauis hac nocte recesserunt: sed obferato granarij ostio, diuina benedictio in frumento illud repletum est. At ille de industria in certis oculis contèplatur terram, num sint illic apportantium fruges relicta vestigia: cum nihil extaret eiusmodi, Potest, inquit, Dominus seruis suis parare menses in deserto. Exacto indè aliquanto temporis interuallo, venit beatus Columbanus ad Fontanense cœnobium, reperitque fratres sexaginta sarculis terram excolere, & iaciendo semini arua præparare. Cumque videret eos magno labore glebas frangere, Sit vobis, inquit, fratres, à Domino parata refectio. Audiens id minister, Patrem meum, ait, non sunt nobis nisi duo panes, & paululum ceruifia. At ille: Abi, inquit, & affer huc. Concito gradu properat ille, & attulit quod iussus erat. Tum beatus Columbanus in cælum suspiciens, Christe Iesu, inquit, vnica spes orbis, tu hos panes & hunc porum multiplica, qui de quinque panibus quinque millia in eremo satiasti. Mira res. Comederunt omnes, & saturati sunt: haustoque potu, prout cuique libitum fuit, dupla minister fragmentorum spolia collegit, potusque duplicatam mensuram Sicque intellexit, plus mereri fidem digna diuini muneris beneficia, quam de proportionem, quæ solet etiam diminuere collata. Cum quodam tempore in cœnobio Luxouienſi vir Dei commoraretur, accidit vt vnus è fratribus, qui & ipse Columbani haberet nomen, febre correptus, atque in extremis positus, felicem postulare exitum. Cumque iam vltimum vellet efflare spiritum, spe bona fretus cælestis capeſſendi muneris, quod longo quaſierat famulatu, vidit ad se virum, multo luce amictum, accedere, sibi que dicere: Non te iam possum è corpore educere, orationibus & lachrymis Columbani patris tui impeditus. Ille hac vt audiuit, moriens ac si è somno euigilasset, ministrum suum Theodegisilum, cuius supra meminimus, appellauit, Festina, inquit, & communem patrem Columbanum ad me veni.

SU

venire compelle. Abijt ille properè, & beatum Columbanum in ecclesia flentem reperit, oratq; vt ad egrorū festinus accederet. Venit ergò perniciter, & quid velit percontatur. At ille: Cur me, inquit, tuis precibus in hac ærumnosa vita detines? Ad-
 rentionis solue obstacula, vt mihi iā celestia regna patefcāt. Tum * animo perculsus Columbanus, signo dato, omnes adesse iubet, sancti sodalis amissionē gaudio tem-
 perat, corpus Christi de hac vita abeunti viaticū præbet, & post suprema oscula, de-
 functionis cantus perfoluit. Erat is sanguine cōiunctus beato Columbano, & cum illo ex Hybernia profectus fuerat: parebantq; etiā illi bestia & volucres, sicuti vi-
 ro Dei Columbano: de quo nobis referre solebat * Chagnoaldus Lauduni clauati
 pontifex, qui eius minister & discipulus fuerat, cum in eremo precibus & ieiunio
 vacas deambularer, sapē eum, se inspectante, feras belluas & aues accersisse, easque
 ad eius imperiū statim aduenisse. Illū verò blanda manu eas attrētāsse, ferasque &
 aues mirè latabundas & ludibundas, vt solent caruli coram dominis suis, exultāsse.
 Sæpē etiam illum ab altissimis arboribus euocāsse sciuros, manibus eos apprehen-
 disse, collo suo imposuissē, atque illos in sinum eius & intrāsse, & indē exiissē.

Nota vim
 precu eius.
 * metu

* Canoald'

Fere & aues
 obediūt illi.

Ve eum reuenerer acceperit Theodoricus Rex, vt is ab eo sit obiurgatus. Cap. 18.

Reuerat iam passim sancti viri fama in vniuersis Gallia atque Germania
 prouincijs, eratq; omnium sermone celebris, omnium cultu venerabilis,
 idque adeo, vt etiam Theodoricus Rex, qui eo tempore regnabat, ad eum
 sæpē veniret, & orationum eius suffragia omnium cum humilitate expeteret.

Sigebertus enim, cuius iam antè fecimus mentionem, apud Victoriacum villā pu-
 blicam, quæ in suburbio * Arauiensis vrbs sita est, Chilperici germani sui dolo, qui
 apud Tornacum tunc erat, quem Sigebertus vsque ad internecionem persequeba-
 tur, interfectus est. Interfecto autē Sigeberto, Childbertus filius eius, regni scepra
 suscepit, annuente matre Brunehilde. Mortuo deindē Childberto intra adole-
 scentiæ annos, regnauerunt duo filij Childberti, Theodebertus & Theodoricus
 cum auia Brunehilde. Et regnum quidem Burgundionū administravit Theodo-
 ricus, Austrasiorum verò Theodebertus regēdum suscepit. Theodoricus ergò gra-
 tulabatur sibi, quòd intra limites suos haberet beatum Columbanum: cumque ad
 eum sepissimè veniret, cepit vir Dei increpare illū, quòd concubinas potius, quam
 legitimum matrimonium consecraretur, vnde posset regia proles suscipi, quæ de
 iusta coniuge, non ex lupanariis, orta videretur. Cumq; viri Dei sermonibus fle-
 xus Rex, se ab omnibus illicitis abstinere velle responderet, mentem Brunehildis
 auia, alterius Iezabelis, antiquus serpens inuasit, eamque in virum Dei superbie sti-
 mulis agitatam incitauit, effecitque vt doleret, Theodoricum Regē viro Dei obe-
 dire. Verebatur enim, nē, si ille abiectis concubinis, Reginam aula præficeret, ipsa
 honoris & dignitatis suæ faceret iacturam.

Sigeberti
 Regis cõdes

s. Colūba-
 nus obiur-
 gat Theo-
 doricum
 Regem.

Ea re offen-
 dit Brune-
 childem.

VI
 R I U S
 I b e r
 o b e r
 R V I I I
 5

Ve vir Dei ad Brunehildem & Theodoricum venerit, vt Regis munera respuerit, & de concitato aduersus ipsum Rege. Cap. 19.

Cecidit indē, vt vir Dei ad Brunehildem veniret, quæ tum apud Brocaria-
 cum villam erat. Cumque illa eum in aulam venisse cerneret, filios Theo-
 doricī concubinis susceptos, ad illum adduxit. Quos vt vidit, sciscitatur
 quid sibi velint. Et Brunehildis, Regis, inquit, filij sunt: tu eis benè prece-
 ris. At ille: Noueris, ait, hos ad regni scepra nequaquam peruenturos, qui de scortis
 nati sunt. Illa furens, paruulos abire iubet. Exijt verò etiam vir Dei extra aulam
 regiam: sed cum limen transiliret, tota domus fragore concussa, omnibus terro-
 rem incussit: nec tamen miseræ foemina furorem compefcuit, quin ad comparan-
 das viro Dei insidias animum intenderet. Vicinis monasterij per nuncios mandat,
 vt nullum è monasterio egredi patiantur, & neque domo monachum vllum reci-
 piant, neque vlla subsidia conferant. Cernens ergò beatus Columbanus regios
 in se animos concitatos, ad Regem properat, vt admonitionibus suis miseræ per-
 tinaciæ frangat intentionem. Erat tum Rex apud Spissiam villam publicam. Eò
 cum iam sole occumbente venisset, Regi nunciatur adesse virum Dei, nec ta-
 men in ædibus regijs velle hospitio vti. Ait ergò Rex, fatiū esse virum opportu-
 nis subsidijs honorare, quam Dominum, seruos eius offendendo, ad iracundiam
 prouocare. Iubet ergò regio cultu opportuna præparari, eaque viro Dei dirigi.

Prædicat, fi-
 lios Regis
 ad regni sce-
 pra nō per-
 uenturos.

Veni-

Ecclesi. 34.
Respuit dapes à Rege missas.
Nota rem admirandã.

Veniunt ministri, & à Rege missa ei offerunt. Ille vt vidit dapes & pocula regio paratu instructa, perquirat quid ijs sibi velint. Aiunt illi, esse ad ipsum missa à Rege. At vir Dei abominatus ea, Scriptum est, inquit, Munera impiorum reprobat altissimus. Indignum est enim, vt seruorum Dei ora, eius cibis polluantur, qui non solum à suis, sed etiam ab aliorum habitaculis arcet Dei famulos. His dictis, vascula omnia dirupta sunt, vinum & sicera in humum diffusa, cæteraque hinc inde difiecta. Pausa facti ea re ministri, nunciant Regi quid gestum sit. Ille terrore percussus, diluculo ad virum Dei cum auia Brunehilde properat: precantur pariter veniam, promittunt se deinceps emendaturos. Quibus promissionibus vir Dei placatus, ad monasterium redit: sed illi non diu stant promissis, redit Rex ad solita stupra, cumulat infelicitatem suam. Quod vbi percepit beatus Columbanus, literas verberibus plenas scribit ad Regem, minatur ei excommunicationem, nisi concubinas à se pellat. Sed ijs rursum inflammata Brunehildis, Regis animum aduersus beatum Columbanum incitat, omniq; conatu perturbare contendit: orat etiam proceres licos & optimates omnes, vt Regis animum in virum Dei commoueant. Episcopus quoque sollicitat, vt eius instituto & religioni detrahant, canonemque, quem in monachis præscripserat, rodant dente canino. Obtemperant aulici miseræ Regis voluntati, Regis animum in virum Dei inflammant, atque consueque adducunt, vt eum adire, & institutum eius monasticum explorare constituat.

Vt vir Dei Luxouio pulsus sit. Cap. 20.

Rex cum eo expostulat.

Coactus igitur Rex, Luxouium venit ad virum Dei, coepitque expostulare cum illo, cur à provincialium moribus discreparet, nec Christianis omnibus intra monasterij septa secretiora aditus pateret. Beatus Columbanus, vt erat imperterritus & animo virili, Regi talia obijciti respondit, se consuetudinem non habere, vt secularibus hominibus & à religione monastica alienis, liberum esse sinat in seruorum Dei habitacula ingredi: loca alia apta & opportuna instituta, vbi hospites omnes excipiantur. Tum Rex: Si, inquit, largitatis nostræ beneficij potiri vis, in loca omnia patebit omnibus accessus. Vir Dei respondit: Si tu id, quod hæc tenentis regularis disciplina habens adstrictum fuit, luxare & violare conatus fueris, equidem nullis tuis muneribus vel beneficijs sustentari velim. Et hæc causa hunc in locum aduenisti, vt seruorum Dei cœnobita destruas, & regularem disciplinam contamines atque conuellas, nõ ueris regnum tuum funditus ruiturum, & cum omni regia propagine interiturum, id quod postea rei probauit euentus. Iam enim temerario conatu Rex in refectorium ingressus fuerat. Territus autem hisce verbis, celeriter egressus est: sed cum vir Dei acerrimè obiurgauit. At vero illi Rex: Fortassis martyrij coronam te percepturum speras: sed non ea ego dementia sum, vt tantum velim patrare scelus. Saniori ego consilio utar. Itaque tibi sic visum est, ab omnium secularium moribus deficere, qua uenisti uia, ea tibi redeundum nõris. Eadem quoque aulicorum vox est & sententia, nolle se ijs in locis habere quenquam, qui non omnibus sese adiungat. Respondet beatus Columbanus, se de cœnobij septis non egressurum, nisi vi extrahatur. Discessit ergo Rex & virum Procerem Baudulphum illic reliquit, qui virum Dei à monasterio expellit, & iuxta Vesontionensè oppidum in exiliu abegit, donec Regis sententia, quod visum esset, decerneret.

Predicit Regi suum interitum, & totius propaginis eius ruinã.

Expellitur è suo monasterio.

De carcere dimittens aperto. Cap. 21.

Multos è carcere dimittit.

Commorans ergo illic vir Dei, audit eo in loco carcerem esse plenum damnatorum hominum, vltima supplicia expectantiu. Ad eum properare accedit, & nullo obstante, ostium ingressus, verbu Dei damnatis illis depromit. Illi, si possint liberari, promittunt se vitam emendaturos, & ob admissa facinora poenitentiam acturos. Tum beatus Columbanus ministro Domalio cuius superius mentio facta est, imperat, vt manu ferrum, quo compedes irretitæ atque innexæ erant, ad se trahat. Ille apprehensum ferrum trahit, idque mox instar putrefacti fructicis particulatim comminuitur. Solutis compedibus, vir Dei iubet damnatos è carcere egredi: peractoque Euangelico ministerio pedes eorum lauit, linteoque exterfit. Deinde præcipit, vt ecclesiam petant, & perpetrata scelera poenitentia & lachrymis expient. Properantes illi, ecclesiam fores inuenerunt obferatas. Porrò tribunus militum vt vidit diuina virtute per beatum Columbanum

SU

bānum damnatorum compedes fractas, & vacuum sibi relictum ergastulum, tanquam à somno excitatus, damnatorum vestigia persequi cum militibus cœpit. Illi à tergo appropinquare milites videntes, foresque ecclesiæ obseratas, gemina vallati angustia, virum Dei compellant, vt eruantur. Anxio ille pectore sursum caput attollit, precaturque Dominum, vt ipsius virtute à vinculis ereptos, non sinat de nocte à militibus vinciri. Non cunctatur bonitas diuina: fores firmis obseratas claustris reſerat, in angustijs positum aditum pandit. Illi penici cursu iuuolant in ecclesiā: fores, cernentibus militibus, absque humana opera rursus obserantur, acsi custos templi clauibus celerrimè & patefecisset & clausisset eas. Veniens ergò beatus Columbanus cum suis, simulque tribunus cum militibus ad obseratas fores, eustodem querunt, vt claus præbeat. Qui cum venisset, & clauibus ostia aperire vellet, ait se nunquam diligentius obserata inuenisse. Nec quisquam postea ausus fuit damnatis illis inferre iniuriam, quos diuina virtus eruiſſet.

Magno miraculo fores repli & pateſcunt & clauduntur.

Ut Luxouium redierit, milites cecitate percussit, eum presentem non viderint, vt rursus à Rege eiectus sit. Cap. 22.

Post hæc cernens vir Dei nullos sibi custodes adhiberi, nullā exhiberi molestiam, (videbant enim omnes in illo virtutem ferere diuinam, atque ea causa ab eius iniurijs se separabāt, nè focij culparum forent) Dominica die ascendit in verticem ardui montis. (Itā enim situs vrbis est: cum domorum densa ædificia in diffuso procliui montis latere extructa sint, in ardua cacumina sese porrigunt, ipsum montem vndique cingente abrupti fluminis * Donæ alueo, & commentibus aditum præcludente) Ibi verò vsque in medium diem expectat, cum quis prohibitus sit, nè ad monasterium reuertatur. Cùm autem nullus appareret, per mediam vrbem cum suis ad monasterium regreditur. Id vbi percepit Theodoricus Rex & Brunehildis, eum scilicet ab exilio reuertisse, atrocioribus iraculis stimulantur, iubentque militum cohortem rursum eum vi inde abstrahere, & ad pristinum exilium reuocare. Veniunt milites, cum tribuno peruagantur per monasterium, virum Dei perquirunt. Residebat tum ille in atrio ecclesiæ, & in codice quodam legebat. Et illi quidem crebrò eò veniunt, prope eum tranſeunt, itā vt in eius pedes nonnunquam impingerent, & vestimentis suis eū attingerent, nec tamen occæcatis luminibus vident eum. Erat id sanè spectaculum pulcherrimum. Ille lætè cernebat se quærentes, nec tamen ab illis cernebatur. Videbantur illi ab eo coram ipſo posito, nec videbant tamen. Porrò tribunus per fenestram respiciens, vidit virum Dei coram ipſis lætum residere & legere. Itaque exclamauit: Quid tam curiosè per atria ecclesiæ discurretis, nec tamen quicquam reperitis: Non iam vos diutiùs infantiæ error occupet. Non poteritis inuenire eum, quem virtus diuina regit. Cessate iam, & Regi ocyùs renunciemus, vos cum minime reperisse. Vndè scitis potest intelligi, tribunum illum non sua sponte venisse ad irrogandam viro Dei iniuriam, & idcirco potuisse eum videre illum. Vbi autem hæc renunciata sunt Regi, ille in fausta intentionis aucto furore, Bertarium Comitem cum militari præsidio, vnaque Baudolphum, quo iam antè vsus ea in re fuerat, ad eum studiosè perquirendum misit. Qui cùm venissent, beatum Columbanum in ecclesia cum omni fratrum congregatione psalmis & orationi deditum reperunt, sicque eum alloquuntur: Vir Dei, precamur, vt tam regijs, quàm etiam nostris pareas præceptis, hincque ea excedas via, qua huc primùm aduenisti. Ait ille: Non puro, inquit, id placere conditori, vt ad semèl ob Christi timorem relictum natale solum reuertar. Videns Bertarius virum Dei sibi non obtemperare, quibusdam ferocioribus illic relictis, abscessit. Illi autem, qui remanserant, virum Dei hortantur, vt ipsorum misereatur, qui eiusmodi rei exequenda infeliciter essent destinati, ipsorumque periculo consulat: qui, nisi eum vi extrahant, sine dubio in mortis discrimen venturi sint. Illo verò dicente, se iam sapiùs testatum esse, nõ se inde, nisi vi compellente, recessurum: illi gemino implicati periculo, vtrinque vrgente formidine, pallium quo indutus erat, apprehendunt: alij ad genua eius aduoluti, cum lacrymis precantur, vt tanti sceleris culpam ipſis remittat, qui non suæ libidini, sed regis obtemperant voluntati. Videns itaque vir Dei alijs creati periculum, si permaneat in suo proposito obstinatus, cunctis ciulantibus atque mœrentibus egreditur, adiunctis ei custodibus, qui, donec extra Regis ditionem excessisset, eum non

Reuertitur ad suū monasterium.

Non videt eū milites, nisi ob eū expellendū.

Alios mittit Rex, qui eum denuò eijciant.

Spòtè egreditur monasterio, nè milites in periculo sint.

CRIVS
ber
ober
RVIII
5

non relinqueret. Ij que cum Nannetes deduxerunt, (Erat autem primus inter illos Ragamundus) vniuersis fratribus eum ceu finus profecuentibus. Omnium enim corda mœror oppleuerat. Interim anxius pater ob tot filiorum incommoda, in cælum suspiciens: Aeternæ, inquit, rerum conditor, tu nobis locum opportunum præpara, vbi tibi perpetim seruiant famuli tui. Deinde consolatur gregem vniuersum, vti spem nē abiciant, sed omnipotenti Deo gratias immensas agant. Nos enim isthuc aliquo suo, aut suorum dispendio accidere, sed multiplicandis monachorum coetibus offerri occasionem. Si qui ergo ipsum sequi velint, promptissimè animis ad tolerandas secum iniurias id faciant. Si qui verò in Luxouicensi monasterio permanere velint, securi illic resideant: citò enim Dominum, eorum dolorem vindicaturum. Sed cum æquis animis à tanti pastoris custodia auelli non sufficerent, qui à Rege missi erant, dicebant se nequaquam passuros quenquam abire castrum, nisi qui commune cum eo natale solum haberent, vel qui ex Britannia illi secuti essent. Cæteros, qui in Gallijs nati essent, ex Regis voluntate illic permanere debere. Cernens igitur egregius pater membra sua à se vi auelli, & suum & membrorum suorum sensit augeri dolorem. Pro tanti autem criminis immanitate, Dominum omnium consolatorem deprecans, rogauit eum, vt quos regia pertinet à se abstraheret, ipse sua custodia tueretur. In ijs autem venerabilis vir, qui postmodum eiusdem monasterij pater extitit, *Eustachius discipulus & minister sancti viri, videnter ab eo auulsus est, intendente illi auunculo eius, qui Lingoniensis Ecclesie pontifex erat. Egressus ergo vir sanctus cum suis vicesimo anno post incolam eremi illius, per urbem Vefontionensem Augustodunumque ad Auellonense castrum peruenit: sed priusquam eò perueniret, in via ei custos equorum Theodorici occurrit, lanceaque illum confodere voluit. Sed maleuolum animam digna mox ultio anteuerit. Dextera enim, quam in virum Dei extenderat, torpente, lanceam ante suos pedes humo defixit. Ipse verò à dæmone arreptus, ad viri Dei vestigia corruit. Cernens vir sanctus illum diuina animaduersione percussum, illo die & nocte apud se retinuit. Altero die illucescente, eum ad se accersit, Deo fauente, curauit, illeque in sua reuersus est. Deinde vir Dei ad * Caram fluitum properans, in ædes nobilis & religiosæ feminae Theudemannæ peruenit. Euntium autem illi occurrerunt duodecim viri, pleni rabido dæmone. Qui cum in terram corruissent, vir Dei protinus eos oratione curauit. Eodem die ad vicum, quem Coram vocant, peruenerunt, vbi quinque phrenetici ei obuiam venientes, illic sanati sunt. Inde Antifiodorum properauit, vbi Ragamundum, qui ei custos & deductor per iter adhibitus erat, appellans: Memento, inquit, ô Ragamunde, Clotarium, quem nunc contemnitis, intra triennium vos dominum habituros. At ille: Cur, inquit, domine mî, talia loqueris? Et vir Dei: Prorsus, ait, videbis quæ dixi, si tunc superstes eris.

De quibusdam eius miraculis. Cap. 23.

Dæmoniacum curat.

Egressus inde ab Antifiodoro, videt iuuenem à dæmone correptum, celeritè mē ex aduerso ad se accurrere, qui iam viginti milliaria totis viribus currendo confecerat. Eo viso, substitit, donèc homo dæmonis arte infestatus adueniret: vbi ad virum Dei venit, coram illo corruit, sese discerpens. Eum itaque orationibus curatum, patri sospitem reddidit. Inde ad Niuernense oppidum venit, custodibus antecedentibus & subsequenteribus, vt in Ligero scapha exceptus, in sinum Britannicum reduceretur. Cumque eò venissent, & tardè in scapham insiliret, quidam e custodibus arrepto remo, vnum eorum, qui Lua dicebatur, percussit, virum sanctissimum & religioni deditissimum. Cernens autem vir Dei sua coram se membra cædi: Cur, inquit, homo crudelis mœrori addis mœrorem? An non sufficit vobis ad ruinam admissum facinus? Cur fessa Christi membra cædis? Cur in mite immitis infurgis? Cur sauitiam in mansuetos exeris? Noueris hoc ipso loco diuinitate vltione plectendum, quo ausus es furibundus Christi membrum cædere. Probauit viri Dei sermonem mox subsecuta vltio. Vt enim ad portum illum transiturus redijt, diuinitus percussus, eodem loco submersus est. Cur autem iustus iudex eam vltionem distulerit, ignoratur, nisi fortassis, nē beati viri oculi ea vindicta macularentur. Inde ad Aurelianensem urbem venerunt. Vbi cum ex Regis edicto etiam in ecclesias ingredi non permetteretur, cum grandi mœrore ad ripam Ligeris fluminis tentorijs paulisper quieuit. Cumque necessario sumptu indigerent, duos in urbem direxit,

Maligno homini diuinâ prædicatione vltionem.

SU

direxit, vt res necessarias quærent. E quibus vnus erat Potētinus, qui adhuc super-
 est, & in Armoricanis locis in Constantiæ vrbis suburbanis monachorum cœtum
 collegit. Cùm aut peragrantes vrbem nihil accepissent, quòd Regis timore omni-
 um animi percussis essent, via qua ingressi erant, reuersi sunt. In ipso autem itinere
 obuiam eis venit mulier quædam, Syra natione. Ea vt vidit illos, sciscitara est quinam
 essent. Illi respondent se res necessarias quæsisse, nec recepisse quicquam. Tum illa:
 Venite, inquit, domini mei ad aedes meas, & necessaria vobiscum absporate. Nam
 & ego aduena sum ex longinqua Orientis regione. Illi gratulabundi eam præce-
 dentem sequuntur: & postquam ad domum eius venerunt, sella posita quicuerunt,
 donec adferret ea res necessarias. Assidebat autem eis maritus eius, iam olim lumi-
 nibus orbatus, de quo perquirebant illi, quis esset. Respondente ea, virum suum es-
 se ex eadem gente Syrorum, quem ipsa multis annis lumine priuatum traheret,
 aiunt illi: Si Christi famulo Columbano præsentaretur, illius precibus posse eum
 lumen recipere. Ille promissi muneris fide munitus, surgens, eorum cū duce vxore
 vestigia sequitur. Vbi ad sanctum Columbanum ventum est, Potentinus indicauit
 ei exhibitam ipsis hospitalitatem à peregrinis. Necdùm verba finiërat, cùm cæcus
 orat virum Dei, vt suis precibus lumen sibi restituat. Videns ille hominis fidem,
 omnes rogat, vt orent pro cæco, primusque diu humi prostratus iacuit. Indè sur-
 gens, manu oculos attigit, in pressioque signo Crucis, lumen intenderat, exteriori non careret.
 Deindè turba obsessorum, quos dæmones horrendo furore torquebant, ad virum
 Dei curationis gratia properant, & Domino salutem largiente, omnes à viro Dei
 curantur. His virtutibus vrbis populus permotus, viro Dei clam meritum impen-
 debar honorem. Non enim palam propter custodes quicquam ei præbere aude-
 bant, nè Regis iram incurrerent. Postea illi arrepto pergunt itinere.

Hospitali-
 tas mulieris
 Syræ.

Signo Cru-
 cis & preci-
 bus restitui-
 it cæco lu-
 men.
 Dæmoniaci
 multi curā-
 tur.

*Vi scapha diuinitus ad portum appulsa sit: de pecunia furto ablata, & resti-
 tuta, &c. Cap. 24.*

Nauigantes autem per Ligerim, ad Turonensem perueniunt vrbem, vbi vir
 sanctus custodes precabatur, vt scapha in portum appulsa, sinerent ipsum
 ire ad beati Martini confessoris sepulcrum. Abnuunt custodes, vrgent re-
 miges, vt celeri cursu portum præternavigent: imperant gubernatori, vt
 scapham medio flumine dirigat. Videns id beatus Columbanus, mœstum vultum
 ad caelum erigit, queritur tanto se mœrore affici, vt nec sanctorum sepulcra inui-
 re permittatur. At cunctis illis vrgentibus, mox vt contra portum vētum est, velut
 quibuldam defixis ancoris, scapha stare coepit, & ad portum prorā dirigere. Cumq;
 custodes obstare non valerent, inuiti scapham, quòd velit ire, sinūt. Miro igitur mo-
 do è medio fluminis tractu ad portū volatu pennigero desertur, portuq; recepta,
 vir Dei pandit iter. Ille gratias agit æterno Regi, qui seruis suis obtemperare non
 dedignetur. Egressus autem è scapha, ad sepulcrum beati Martini accedit, totaque
 nocte illic in oratione excubat. Illucescente verò die, à Leopario vrbis Episcopo
 inuitatus ad prandium, ire non abnuat, præsertim ob fratrum suorum requiē: mo-
 ratusque eo die est cum illo pontifice. Qui cū hora refectiois ad mensam cum
 eo resideret, sciscitabatur, cur ad patriam repedaret. At ille: Canis, inquit, Theodo-
 ricus me à fratribus meis abegit. Tum vnus è conuiuiis, Chrodoaldus nomine, cuius
 etsi coniunx erat amita Theoberti Regis, at tamen Theodorico Regi ipse fidelis
 erat, viro Dei humili voce respondit, satius illi esse lac potare, quàm absynthium.
 Et vir Dei: Sērio, inquit, te Regi Theodorico fœderis fidem seruare velle. Respon-
 dit ille, se, quandiu possit, datam fidem obseruaturum. Rursus vir Dei: Si ergò, in-
 quit, Regi Theodorico deuinctus es fœdere, amico & domino tuo lætum ex me
 nuncium apportabis, dicesque ei, & illum & liberos eius intra triennij spatiū Do-
 minum radicitus extirpaturum. At Chrodoaldus: Quid ita loqueris, ait, serue Dei!
 Et ille: Nō enim possum, inquit, silere, quæ Dominus iussit vt loquerer. Vera autem
 dixisse virum Dei, omnes Gallia nationes postea senserunt: confirmavitq; his ver-
 bis ea, quæ superius ad Ragamundum dixerat. Peractò prandio, vir Dei ad scapham
 rediit, vbi tum reperit suos multo mœrore oppressos. Causam inquirens, cognouit
 eos nocte præterita, quæ in scapha habuissent, furto perdidisse: simulque aureos,
 quos in pauperes non erogauerat, ablatos esse. Mox ergò ad sepulcrum beati Mar-
 tini

En q̄ fere
 moleste cā-
 tus vir non
 sibi licere
 adire tu-
 mulum S.
 Martini.

Leoparius
 Episcopus
 Turonensis
 cū inuitat
 ad prandium.

Rursum Ro-
 gem & libe-
 ros eius ca-
 luros præ-
 unciat.

CRIVS
 Ober
 Ober
 RV III
 S

Nota quid
possint fan-
chi inuocati

tini repadat, queritur se non idcirco ad eius excubasse reliquias, vt ille sua & fru-
rum fratrum damna negligeret. Nec mora: is qui sacculum cum aureis furatus
erat, cepit inter flagella corporis poenasque clamare, locumque indicare, vbi au-
rei occultati essent. Socij id audientes, omnes eo currunt, furto erepta omnia resti-
tuunt, virum Dei precantur, vt tanto sceleri ignoscat. Id miraculum omnibus ter-
rorem incussit, vt deinceps qui haec audirent, omnia quae viri Dei erant, ranquam
sacrata attingere non auderent. Porro Leoparius Episcopus, cum viro Dei necesse-
saria praebuisset, ei valedixit. Ille nauali itinere latus ad Nannetense oppidum pe-
uenit, atque ibi aliquantisper moratus est: cumque aliquando egenus quidam as-
te fores cellula, in qua vir Dei degebat, elemosynam peteret, ille accito minime
Prae, inquit, cibum petenti. At ille: Non est nobis, ait, panis, praeter paululum
rinae. Sciscitatur vir Dei, quantum illud sit: Illo respondente, non sibi videri po-
esse, quam modium vnum, vir Dei imperat, vt totum illud det, nec quicquam re-
seruet in crastinum. Obtemperat minister, dat totum pauperi, nihil communi fr-
trum necessitati referuans. Ieiunantibus ergo illis, iam tertius illuxerat dies, mi-
penes se habentibus praeter spei & fidei gratiam, vnde confectis ieiunio corporibus
subuenirent. Deimprovisò autem audiunt fores à quodam pulsari. Sciscitatur
ostiario, qua causa pulsaret fores, respondit ille, se à domina sua Procula missum
que diuinitus admonita esset, sumptus viro Dei Columbano & comitibus eius, qui
apud Nannetes morarentur, suppeditare, iamque in proximo esse res, quas illa mi-
reret: se antececidisse, vt moneret ipsos vasa preparare, quibus eas reciperent. Cre-
tum esse vini modios, frumenti ducentos, bracis quoque centum. Id verò ostia-
us celerius patri Columbano indicare studuit. At ille: Sine, inquit: ego enim iam
noui isthuc. Tu verò fratres conuocato, vt pro ea, quae haec largitur, simul Domi-
num deprecantur, simul gratias agant conditori, qui famulos suos non desinit
consolari in omnibus eorum necessitatibus: deinde verò munus oblatum acci-
pant. O mira pietas conditoris. Egere sinit seruos suos, vt dona sua egenis
ostendat. Tentari eos permittit, vt in tentatione subueniens, illorum erga se ani-
mos vehementius accendat. Patitur sua membra à sauis hominibus lacerari, vt er-
ga sanantem medicum aucta dilectio confirmetur. Doda quoque nobilis & religi-
osa foemina, ducentos viro Dei misit frumenti modios, aliosque centum rerum
promiscuarum. Ea res magna affecit verecundia vrbis illius pontificem Sophroni-
um, à quo non solum nullum accepere beneficium, sed nec quicquam etiam com-
mutando impetrare poterunt. Erat tum ibi mulier quaedam plena demone, cum
filia aequè demoniaca. Eas, cum ad eum venisset, beatus Columbanus suis ad com-
munem Dominum precibus sanauit, & domum abire iussit.

Duas de-
moniacas
sanat.

Vt nauis ad litus reiecta sit, & vt aduersarij eius beatum virum venerati sint.

Cap. 25.

Post haec Sophronius Nannetenensis Episcopus, cum Theodoaldo Comite
iuxta Regis imperium, B. Columbanum nauis impositum, in Hyberniam
remittere festinabant. Sed vir Dei ait: Si nauis in Hyberniam itura adest,
omnem suppellectilem & comites meos ea excipiat. Ego interim in scapha
Ligeris vnda vehar, donèc altum mare attingam. Reperta ergò nauis, quae Scoto-
rum veheret merces, omnem beati viri suppellectilem & comites recepit. Cumque
iam remis & ventis fauentibus nauis in alta pelagi tenderet, vndarum se obieceret
moles, nauemque ad litus redire coegerunt. Quò cum appulsa esset, subsiditibus
vndis, mare quieuit: mansitque per triduum nauis sine vndis. Intellexit autem do-
minus nauis, ob viri Dei suppellectilem comitesque receptos sese detineri. Tandem
visum est illi, eijcere omnia è nauis, quae essent viri Dei. Quod cum fecisset, mox ad-
fuit vndarum moles, nauimque in altum abduxit. Mirantur omnes, facileque ani-
maduertunt non esse diuinæ voluntatis, vt B. Columbanus in Hyberniam reuer-
tatur. Ad suum ergò locum, vbi prius fuerat, redit: nec quisquam iam obstitit, quò
minus possit, quò velit, ire: magis autem, prout quisque poterat, honore & impen-
sis illum fouebat. Nec quicquam ei defuit subsidij, Deo per omnes illum adiuan-
te. Ità sanè non prorsus obdormiet vnquam, qui sub vmbra alarum suarum prote-
gat Israël. Sic autem omnibus omnia largiendo id insinuat, vt omnes illi pro eius
muneribus & beneficijs collaudent.

Vide hic
miracula.

Nò esse vo-
luntatis di-
uinæ vt in
patriam re-
deat, mira-
culo osten-
ditur.

Psal. 120.

S U

Ut ad Clotarium Regem peruenerit. Cap. 26.

Paululum verò illic moratus vir Dei, ad Clotarium Chilperici Regis filium, qui in Aufrafijs Francis, extrema Gallia ad Oceanum sitis, regnabat, profectus est. Porro Clotarius iam audièrat, quantis & qualibus iniurijs virum Dei Brunehildis ac Theodorici affecissent. Cùm ergò videret eum, tanquàm caeleste munus excipit eum: precaturque gratulabundus, vt, si velit, intra sui regni fines resideat: se ei pro ipsius arbitratu inseruiturum. At ille se ait ijs in locis consistere nolle, vel vt sibi maiorem peregrinationem indicat, vel ipsi Clotario nullam inimicitiarum occasionem præbeat. Derinuit interim illum apud se Clotarius quot potuit diebus: castigatusque verbis ab eo ob quædam errata, quibus aula regia vix caret, spondet se pro eius voluntate omnia emédaturum. Erat enim Clotarius solers, studiosusque sapientiæ. Itaque tanto sibi oblato munere, gratulabatur. Dum autem apud Clotarium moratur, lis oritur inter Theodebertum & Theodoricum, vtroque de regni finibus cum altero disceptante. Mittit vterque ad Clotarium legatos, qui eius auxilium contra alterum postularer. Quod cùm Clotarius beato Columbano indicasset, consulereque eum, num opem alteri aduersus alterum ferre deberet: ille propheticus plenus spiritu, Neutrius, inquit, precibus obtemperabis. Porro intra hoc triennium vtriusque regnum sub tuam ditio-

Clotarius Rex honorificè illum excipit.

Prædicit vniuersa Gallia futuram regem Clotarium.

Ut Parisios venerit, demoniacumque sanarit. Cap. 27.

Egit deinde vir Dei apud Clotarium, vt adiuuato ipsi esset, quò per Theodeberti regnum, si liceret, in Italiam per Alpium iuga peruenire posset. Datæ ergò comitibus, qui eum ad Theodebertum adducerent, ille itinere arrepto Parisios venit. Occurrit autem ei in ipsa vrbe porta homo immundo spiritu obsessus, debacchans, seque discerpens & multa gariens, virumque Dei querulis vocibus ita appellans: Quid his in locis agis vir Dei? lam dudum autem clamitabat rauca voce, procul aduentare virum Dei Columbanum. Vbi aut vir Dei illum intuitus est, egredere, inquit, pestifer, egredere, nec corpus, Christi lauacro ablutum, diu obfidere ausus sis. Cede virtuti præpotētis Dei, & Christi nomine inuocato contremisce. Sed cùm diu sauis atrisque viribus resisteret, vir Dei manum ori eius iniecit, linguamque attraxit, in virtute Dei imperat, vt egrediatur. Tūc horrida vi discerpens hominem, ita vt vix vinculis iniectis teneri posset, cum commotione viscerum & vomitu egressus est, tanto post se foetore apud adstantes relicto, vt sulphureos se crederent facilius toleraturos odores.

Sauissimū demonem eiecit vir sanctus.

Ut Chagnerico & Authario viris clarissimis comiter acceptus sit. Cap. 28.

Indè ad Meldensè oppidum properat: vbi erat vir nobilis Chagnericus, Theodeberti Regis coniuua, vir sapiens & cōsilijs regijs gratus. Is virum Dei summo gaudio excepit, seque curaturum ait, vt ad Theodeberti aulam perueniat: nec opus esse alijs a Regis latere comitibus. Volebat autem alios ab eo remoueri, vt virum Dei, quoad posset, secum retineret, ipsiusque domus, illius doctrina nobilitaretur. Benedixit autem vir Dei domui eius: filia quoque illius Burgundophora adhuc infanti benè precatus, eam Domino vouit: de qua re in sequentibus dicemus. Progressus verò indè, venit ad Vulciacum villam, supra Matrōnam fluuium sitam: vbi ab Authario exceptus est, cuius coniunx Aiga dicebatur. Erantque illis filij etiam nūm infantes, quos mater ad benedicendum viro Dei obtulit. Videns ille matris fidem, infantulos sua benedictione sacrauit. Ij postea pubescentes, Clotario Regi primum, deinde Dagoberto gratissimi fuere. At posteaquam seculari gloria illustres euasere, in eam curam & cogitationem incubuerunt, nè mūdi gloria perderent sempiternam. Itaque maior natu Ado, voluptatibus se abdicans, postea in saltu Iurano monasterium instituti sancti Columbani construxit. Porro Dado iunior intra Briennensem saltum ad Resbacem fluuiolum, eiusdem instituti monasterium condidit. Tanta fuit in viro Dei gratia, vt quibuscunque benè precatus esset, in boni operis perseverantia supremum vitæ clauderent diem. Illud oppidò iure dici potest, quoscunque de industria monuit, eos gauisos esse, se postea impunitatem meruisse. Nec immeritò tanti viri fultus adminiculis, perceptæ gratiæ

Magna vis benedictionis eius.

*Briegesem

CLOTARIUS

DEB
OBER
RVITL
5

ria potitus est ope, qui eius doctrinis innixus, à vitæ rectæ & integræ noluit tramite deuiare.

Vt à Rege Theodeberto acceptus sit, vt gentiles quosdam conuerterit, vt cælitus alimenta acceperit, &c. Cap. 29.

Theodebertus Rex comiter eum accipit.

DEiñdè vir Dei ad Theodebertum venit: qui cum vidisset eum, hilariter in suas eum recepit aedes. Iam verò multi fratrum ex Luxouio secuti erant, quos ille, tanquam ex hostibus ereptam prædam, excepiebat. Pollicetur autem ei Theodebertus, se reperiturum intra ditionis suæ terminos loca amoena, & ipsi famulo Dei ad omnem opportunitatem accommoda. Air etiam vndique vicinas gentes eiusmodi esse, qui verbi Dei prædicatione opus habebat. Respondit ad hæc vir Dei: Si feceris quod polliceris, nec fidem datam sefellereis, quantisper hinc hærebo, experiarq; num in vicinarum gentium cordibus fidem ferre possim. Dedit ergo ei Rex oprionem, vt quencunq; veller sibi locum deligeret, & ipsi & fratribus gratus esset. Inquisitus igitur locus est, atq; etiam inuentus, quæ fauor omnium redderet commendabilem, & quidem intra Germania terminos, tamen Rheno vicini oppidum, olim dirutum, quod Brigantium nuncupabant. Sed quid interim, dum vir Dei per Rheni alueum nauigat, actum sit, si ledum non est. Nauigante illo aliquandò Rhenu, ad urbem, quam veteres Moguntiacum appellabant, perueniunt, aiuntq; ad virum Dei remiges, quos Rex ei comites adiunxerat, se habere amicos in vrbe, qui necessarios sumptus sint præbituri. Iam enim longo itinere defecerat impensa. Iubet aut vir Dei, vt eant. Veniant illi in urbem, sed nihil inueniunt. Reuersi ad virum Dei, aiunt, se nihil quicquam ab amicis impetrare potuisse. Tum ille: Sinite me, inquit, paululum ad meum abire amicum. Mirantibus illis, vndè ei amicus esset in loco, vbi nunquam antea fuerat, ad ecclesiam se confert, ibique humi prostratus, prolixè rogat Dominum suum pietatis authorè. Mox verò Episcopus vrbs illius ad ecclesiam venit, reperoq; beato Columbano, sciscitatur ex eo, quisnam sit. Ille se peregrinum esse respondet. Et Episcopus: Si rebus, inquit, necessarijs indiges, propera ad aedes meas, & quantum opus est, tecum absperta. Illo gratias agere rum Deo, qui id Episcopo inspirauerat, tum ipsi antistiti, operata subsidia offerenti, Episcopus attentius cogitat, vt omnia, quæ ei opportuna sunt, accipiat. Iraque pueros festinos mittit ad nauim, qui omnes adesse iubeant, præter custodem vnum, qui nauim seruet, secumq; auferre, quæcunq; velint. Quod nemo quis casu euenisse putet, solebat postea crebrò testari is Episcopus, nunquam se antea ad eò attentum ad tribuendas res necessarias fuisse: seq; absque alia ratione vel opportunitate, ob beati Columbani meritum, diuina admonitione instigatum venisse ad ecclesiam. Deindè ad destinatum perueniunt locum, quem peragrans vir Dei ait suo animo illum minimè sedere: sed tamen ob fidem in gentibus serendam, ibi paulisper se moraturum pollicetur. Sunt enim illic vicinæ Sueuorum gentes. Cumq; inter loci eius habitatores versaretur, comperit eos profanum velle litare sacrificium, vasque magnum, quod vulgò cupam vocant, viginti plus minus capiens modios, ceruicia plenum, in medio positum. De quo cum sciscitaretur, quid illo facere vellent, responderentque se deo suo Vuodano (Sic Mercurium, vt quidam aiunt, illi vocant) litare velle: ille sacrilegum opus non ferens, in vas infulsat, idque miro modo cum fragore quodam frustatum dissipatur, & rabida vis cum ceruicia liquore indè prorupit, vt manifestè liceret intelligi, diabolum in eo ualuisse, qui per profanum liquorem caperet animas sacrificantium. Id autem videntes barbari, stupefacti aiunt virum Dei magnum habere spiritum, qui sic possessus vas ligaminibus munitum, dissipare. At ille castigatos diuisis Euangelicis, admonitosque vt ab huiusmodi abstinerent sacrificijs, domum redire iubet. Multique eorum beati viri adhortatione & doctrina ad Christi fidem traducti, baptizati sunt. Porro alios, quos iam lauacro ablutos profanus detinebat error, ad Euangelicam doctrinam cultum monitis suis reuocatos, vir Dei, vt pastor bonus, in Ecclesie sinum reducebat. Per id tempus Theodoricus & Brunehildis non solum aduersus Columbanum insaniebant, sed etiam sanctissimo Viennensis vrbs Episcopo Desiderio aduersabantur: quem primum exilio damnatum, multis affligere iniurijs nitentur: ad postremum verò glorioso martyrio coronarunt. Cuius gesta scripta habentur, quibus & quantis aduersitatibus gloriosos apud Dominum promeruerunt.

Moguntiacum venit.

Ab Episcopo recipit omnia sibi necessaria.

In vas damoni offerendum sufflat, idque rumpitur.

Multitudine ei credunt in Christum.

Desiderius Viennensis Episcopus quid passus sit.

SU

xit triumphos. Versante autem beato Columbano cum suis apud urbem Brigantiam, dura egestatis tempus incidit. Sed quantumvis alimonia deesset, manebat intemperata atque inconcussa fides, quae necessarias res à Domino impetraret. Cumque iam triduana inedia laborarent, tanta auium copia eis oblata est, quanta Israelitam castra coturnicibus aduolantibus operuit, ita ut omnem locum illum aues implerent. Intellexit autem vir Dei ob suam suorumque necessitatem has dapes exhiberi, quippe quae non nisi illo, quo ipse debebat, loco inuenirentur. Iubet ergo primum suos laudes & gratias agere conditori, ac deinde dapes capere. Erat profecto mirum illud & stupendum miraculum. Capiebantur aues, ut iusserat pater: nec illae pennigeri instructae volatu se subducebant, sed triduo permansit illud manna auium. Quarto deinde die quidam ex vicinis urbibus frumenti copiam diuino instinctu beato Columbano transmisit. Mox igitur, ut aduenit frumentum, aues illae, Deo iubente, omnes auolauerunt. Porro * Eustachio, qui id temporis sub viri Dei obedientia cum alijs erat, referente cognouimus, neminem tum inter ipsos fuisse, qui se ante illud tempus eiusmodi aues vidisse meminisset. Earum autem talis erat sapor, ut dapes regias vinceret. O mirum diuinæ potentiae donum. Quando terrena fercula Christi cultoribus desunt, tum demum caelestia tribuuntur, sicut & de Israelitico populo dictum est: Panem caeli dedit eis. Cum autem terrena opes subueniunt, calidius oblata amouentur. Eodem tempore cum vir Dei sub quodam scopulo in vasta eremo corpus ieiunio afficeret, & nihil praeter ruris poma, quorum superius mentionem fecimus, in cibum caperet, venit vrsus, voracitati addicta fera, coepitque necessarios deuorare cibos, passimque poma ore detraxit, & conuetam pomorum mensuram afferre. Abit ille, videtque vrsus inter frutices rubosque peruagari, pomaque lambendo carpere. Itaque festinus redit, patrique indicat. Ille imperat ut eat, partemque fruticum relinquat feræ, aliam partem sibi iubeat reseruari. Redit Chagnoaldus, iussa patris exequitur, diuidit virga frutices rubosque poma ferentes, iubetque ut fera parte sua contenta, reliquam finat cedere in vltus viri Dei. Mira in fera obedientia. Nequaquam ausa est ex prohibita sibi parte cibos carpere, sed in ea sola, quae permisa ei erat, escam captauit, quando eum in loco vir Dei commoratus est. Interea animo illius ea incidit cogitatio, ut Veneticorum, qui & Sclaui dicuntur, ditionem inuifat, caecasque mentes illustret luce Evangelica, & ab origine per auia aberrantibus, veritatis pandat viam. Quod cum illi summopere in votis esset, Angelus Domini per visum ei apparens, paruo ambitu, ut solent in pagina orbem describentes, mundi totius machinam ei ostendit, atque: Cernis netotum orbem manere desertum? Perge igitur dextra lauaque, quocumque visum est, ut laboris tui fructum comedas. Intellexit igitur vir Dei, illius gentis nondum in promptu esse fidei profectum: quicuique in loco, donec in taliam pateret accessus.

De bello Regum, de viri Dei reuelatione, & Theodeberti prodicione. Cap. 30.

Interea temporis inter Theodoricum & Theodebertum sub orta contentio increuit, & uterque aduersus fratrem usque ad internecionem sauit atrociter, utroque exercitus robore superbiante. Porro vir Dei ad Theodebertum accedens, hortatur eum, ut animi tumore & arrogancia compressa, in Clerum se adscribendum curet, manensque in ecclesia, sacra se religioni subdat, ne simul cum praesentis regni detrimento, etiam aeternae vitae faciat iacturam. Sed id tum Regi ipsi, tum cunctis circumstantibus ridiculum visum est, dixeruntque nunquam se audiuisset, Merouingum in Regem sublimatum, sponte sua Clericum fuisse. Cunctis ergo id derestantibus, beatus Columbanus ait: Si sponte tua clerici honorem capere non vis, breui id facies vel inuitus. His dictis, vir Dei ad cellulam remeant, moxque prophetae dicti euentum res non diu dilata confirmat. Quamprimum enim à Theodorico bellum Theodeberto denunciatur, & apud Tullum victus Theodebertus, in fugam compellitur. Postea rursus collecto exercitu, fugientem Theodoricus persequitur. Porro Theodebertus multis instauratis copijs, ad Tulpiaecese castrum pugnaturus occurrit: confertoque illic praelio, utrinque plurimi ceciderunt. Vltus tandem Theodebertus, fugit. Eo tempore vir Dei in eremo commorabatur, vnius tantum Chagnoaldi ministerio contentus. Ea autem hora, qua apud Tulpiaecese pugna commissa est, quercus putrefactae trunco vir Dei, librum legens, insidabat.

Num. 11.
Diuiuitis
pascitur cu
luis vir fau
ctus.

Obserua re
admiradam

*Eustasio

Pal. 77.

Poma, vi
detur dice
remora ru
borum.

Vrsus obr
perat iussis
viri Dei.

R I U S
ber
ber
VITI
5

Merouingi
dicti sunt
Franci à
Merouco
Regulo.

Theodeber
tos Rex à
Theodori
co superat
tur.

bat. Subitò verò correptus somno, spiritu cognouit, quid inter duos Reges ageretur: moxque excitatus, ministrum vocat, cruentam Regum pugnam indicat, multum humanum fundi sanguinem gemebundus refert. Dicente autem temerè ministro, Pater mi, Theodeberto tuis precibus præsta suffragium, vt communem debellet hostem Theodoricum: ita respondet: Stultum & à religione alienum prebes consilium. Non enim sic Dominus voluit, qui nos pro inimicis nostris orare iussit. In arbitrio iam est iusti iudicis, quid de eis fieri velit. Inquisiuit postea minister diem & horam prælij, reperitque ita fuisse, sicut viro Dei fuerat reuelatū. Persecutus est autem Theodoricus Theodebertum, & suorum proditione captum, ad auam Brunehildem remisit: quæ cum faueret partibus Theodorici, furibundus Theodebertum clericum fieri voluit, & post dies non multos, cum iam esset Clericus, nimis impiè perimendum curauit.

De interitu Theodorici, & liberorum eius nece, prophætiaque viri Dei in Clotario impleta. Cap. 31.

Theodorici
dira mors.

Porrò Theodoricus apud Metensem oppidum moratus, diuinitus percussus inter flagrantis ignis incendia mortuus est. Brunehildis autem filium eius Sigebertum ei suffecit in regno. Itaque Clotarius memor prophætiam viri Dei, collecto exercitu, fines regni, qui eius ditiois erant, recuperare conatur. Contra eum Sigebertus pugnaturus venit: sed eum Clotarius captum peremit, fratresque eius quinque, Theodorici filios, cum proauia Brunehilde cepit, pueros separatim peremit: Brunehildem verò primò ignominiosè camelo impositam, hostibus circumducendo spectandam exhibuit: post in domitorum equorum caudis religatam, miserabiliter vita priuauit. Atque ita funditus radicitusque deleta Theodorici stirpe, Clotarius solus potitus est trium regnorum monarchia, & beati Columbani prophætia complera est in omnibus, Theodorico intra triennium cum omni stirpe penitus extincto, Theodeberto in Clerum ascito, Clotario duorum regnorum accessione aucto & dilatato.

Vt vir Dei venerit in Italiam, Bobiensem ecclesiam instaurarit, & migrarit ex hac vita. Cap. 32.

Agilolphus
Rex Longobardorum
honorificè
excipitur
vi-
rum Dei.

Beatus ergò Columbanus vt vidit Theodebertum à Theodorico deuictum, relicta Gallia atque Germania, in Italiam ingreditur, vbi ab Agilolpho Longobardorum Rege honorificè exceptus est, qui etiam optionem ei dedit, vt quocunque Italia loco velleret, habitationem sibi deligeret. Itaque dum apud Mediolanum moratur, & hæresum fraudes, atque Arriana perfidia machinas scripturarum cauterio dissecare conatur, edito aduersum illos florentissimæ scientiæ libello, vir quidam Iucundus nomine, ad Regem venit, indicat se in solitudine ruribus Apenninis beati Petri Apostolorum principis basilicam scire, in qua experimento didicerit virtutes & miracula fieri: locum ipsum esse vberitate foecundum, aquis irriguū, piscium copia abundantem: veterū traditione eum Bobium appellari à riuo quodam sic dicto, illic manare: cui adiunctus sit amnis Trebia, ad quem olim Annibal hyemās, hominum, equorum, elephantorum grauissima sensit damna. Eò cum vir Dei magna animi intentione peruenisset, basilicam illic semirutam reperit, eamque instaurans prisco decori restituit. In eius autem instauracione mira Domini virtus declarata est. Nam cum per præruptos saxorum scopulos, trabes ex abietibus inter densa saltus locis inaccessis caderentur, vel alibi casæ, inibi casu prolapsæ aspero, aditum omnem plaustris negarent, miro modo trabem, quam vix viginti aut triginta homines plano terræ solo ferre valerent, vir Dei cum duobus vel tribus, prout ardui itineris meatus patebat, eò accedens, suis ac suorum humeris immane imponebat pondus, & vbi alioqui pro via asperitate libero vix possent gradu incedere, simulatque trabium essent mole onusti, festini ingrediebantur: ita vt qui onera ferrent, perindè acsi ab alijs ipsi portarentur, firmis vestigijs, tanquam ociosi, lætabundi incederent. Videns itaque vir Dei tantam sibi diuinitus adesse opem, suos hortatur, vt arduum opus læti perficiant, animoque roborati, ea in eremo consistere studeant, diuinæ id esse voluntatis affirmans. Tectis templi culminibus, murorum instaurat ruinas, ceteraque monasterio necessaria ædificia construere pergit. Interea Clotarius Rex, viri Dei prophæ-

Reparatur
vir
Dei basilicæ
semitam.

Miracula
haud vul-
garia.

Bobien-
se
conditur
cenobium

S U

phetiam in se completam cernens, venerabilem * Eustachium, qui monasterium Luxouienſe regebat, ad ſe venire iubet, venientem blandè & comiter orat, vt ad-
 ſuſcipiat ad beatum Columbanum, & quocunq; loco repertum, accurata perſuaſi-
 one eò adducat, vt ad ſe venire non recuſet. Facit ità venerabilis diſcipulus, magi-
 ſtri veſtigia perſequens. Poſtquàm ad eum venit, Clotarij verba ei depromit. Viſo
 Eufachio beatus Columbanus lætatur, aditum ad ſuum monaſterium patere gra-
 tularur: retentumq; aliquantisper apud ſe, hortatur vt ſui laboris memor, fra-
 trum collegiũ diſciplinã habenis contineat & erudiat, multorumq; acceſſione il-
 lud augeat, eoſq; omnes ſuis inſtitutis imbuat. Deindè iubet eum redire ad Clota-
 rium, eiq; comiter hæc referre reſponſa, ſibi id haudquaquàm rationi conſenta-
 eum videri, vt retrò reueratur: illud tantummodò rogare ſe, vt ſodales ſuos, qui
 Luxouij degant, regio fauore ac præſidio proſequatur. Addidit etiã literas ad Re-
 gem, caſtigatiõne plenas. Porrò Rex gratiſſimum munus, ceu pignus quoddam
 fœderis viri Dei exultabundus acceperit, nec præci eius voluit obliuiſci. Omni enim
 præſidio Luxouienſe monaſterium communire ſtudit, annuis cenſibus ditauit,
 fines eius vndiq; pro venerabilis Eufachij voluntate auxit & protulit, omniq;e
 conatu ad adiuuandos eius habitatores, ob amorem viri Dei, animum intendit.
 Porro beatus Columbanus cùm annum vnum egiſſet in monaſterio Bobienſi, vita
 beata functus, animam corpore ſolutã cælo reddidit vndecimo Calendas Decem-
 bris. Cuius ſtrenuitatem ſi quis nõſſe velit, in eius dictis reperiet. Reliquiã eius co-
 in loco conditã habentur, vbi etiam miraculis pollent, præſule Chriſto: Cui eſt
 gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

* Eufachium

Scribit lite-
ras Clota-
rio Regi, eũ
reprehēn-
dens.

Abit ad
Chriſtum.

VITA ET MARTYRIVM SANCTÆ ET GLO-
 RIOSÆ CHRISTI MARTYRIS CAECILIAE, ET QVI
 cum ipſa erant, ſanctorum Valeriani, Tiburtij & Maximi: Authore Si-
 meone Metaphraſte. Habetur Tomo 5, Aloyſij. Nos nume-
 rum capitum margini adieciimus.

SERVATORIS noſtri & Dei è cælis deſcenſus, con-
 ciliauit magna bonã generi hominum. Nam cùm eſſet
 Deus ex Deo, & eſſet in forma Dei, qui ipſum genuit im-
 patibiliter, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe Deo equa-
 lem: ſed ſeipſum exinaniuit, ſerui formam accipiens,
 in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt
 homo: Humiliauit ſeipſum, factus obediens vſque ad
 mortem, mortem autem crucis: vt eum deleret, qui
 mortis habebat imperiũ, hoc eſt, diabolus: & omnem
 manu ducens humanitatem, eueheret ad cælos per pre-
 cioſam & diuinam ſuam doctrinam. Primi itaq; omni-
 um, cum ſecuti ſunt ſancti Apoſtoli: poſt Apoſtolos, martyres: poſt martyres,
 conſeſſores: poſt conſeſſores, ſacerdotes: poſt ſacerdotes, virgines: poſt virgines,
 viduæ: poſt viduas, miſericordes. Et vt ſemel dicam, omnibus accedentibus aper-
 ta fuit Chriſti medicinæ officina. Propterea quotidie clamat per ſanctos ſuos
 Euangeliftas: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam
 vos.

Non èb. 22.
Cap. 1.

Philip. 2.

Heb. 2.

Matth. 11.

Huius venerandam & ſuauiſſimam vocem cùm audiſſet etiam Cæcilia clarifi-
 ma virgo & glorioſa, & in eum credidiſſet, abſconſum Chriſti Euangelium ſemper
 circumterebat in pectore, & nec noctũ, nec interdũ intermittebat diuina legere
 eloquia, & Deum orare. Hæc ergò beata Cæcilia Valerianum quendam habebat
 inuenem ſponſum: qui quidem iuuenis accenſus amore virginis, diem ſtatueraſt
 nuptiarum. Cæcilia autem in carne induta cilicio, extrinſecus aureis induta erat
 veſtibus. Nam cùm parentes & ſponſus eius hæc vellēt, ipſa corpore ad eò erat eli-
 quata, vt non poſſet celare cordis ſui deſiderium, & quòd ſolius Chriſti Seruatoris
 capta erat amore, ſignificabat propriè anigmatibus. Non multò poſt autẽ venit di-
 eſ, in quo paratus erat thalamus: & cùm eſſet ſymphonia inſtrumentorum, illa in
 corde

Cap. 2.

Valerianus
ſponſus 5.

Cæcilia.

Cilicium 5.
Cæcilia.

RIUS
 ber
 ober
 RVIII
 5